Ніва

ISSN 0546—1960
ІНДЭКС 36671

БЕЛАРУСКІ ГРАМАДСКА-КУЛЬТУРНЫ ТЫДНЁВІК

№ 31 (1733) ГОД XXXIV БЕЛАСТОК 30 ЛІПЕНЯ 1989 г. ЦАНА 40 зл.

НОЧКАЙ КУПАЛЬНАЮ Ў БЕЛАВЕЖЫ...

Юрка Азарка, старшыня Арганізацыі беларуска-амерыканскай моладзі з Нью-Йорка, і Таня Антонава, журналістка „Голасу Радзімы" з Мінска, так загаварыліся ў Гайнаўцы, што, каб паспець на традыцыйнае Купалле, давялося нам гнаць машыну ў Белавежу з хуткасцю 90 км у гадзіну. Недзе ў палове дарогі як з-пад зямлі вырас прадстаўнік ОРМО з „лізаком" у руках, а за ім з-за кустоў выйшаў і міліцыянер. Вялізны Юрка, якога мы пасадзілі спераду побач з шафёрам, са сполахам глянуў на мяне: „Але ж я не маю пры сабе ніякіх дакументаў!" „Сядзі! — супакоіла я яго. — Гэта ж не ты, а шафёр завініў!" І сапраўды, міліцыянер папрасіў у шафёра дакументы. Глядзеў, перагортваў. Я заўважыла, што ў тым месцы, дзе нас спынілі, хуткасць была моцна абмежаваная, і цяпер ужо пачала баяцца, што нашаму шафёру не абыйсціся без клопатаў. Выйшла з машыны і кажу па-беларуску ў бок „армоўца": „Хлопцы! Вы, бадай, хочаце, каб мы спазніліся на Купалле?!" У вачах грамадскага ахоўніка парадку я ўбачыла вясёлыя іскрынкі. Міліцыянер далей дакладна правяраў паперы шафёра. Тады я рашуча паўтарыла: „Хлопцы, ці вы, праўда, хочаце, каб мы спазніліся на Купалле?!" Міліцыянер захлопнуў усе кніжачкі нашага шафёра і стрымана ўсміхнуўся: „Нех пан едзе!"

Гэта быў шчаслівы пачатак Купалля, якое мела адбыцца ўначы з 23 на 24 чэрвеня гэтага года. У Белавежы, каля станцыі Белавежа-палац, ужо было мора людзей і мора аўтамашын. Відаць было, што беларусы папрыязджалі здалёк на сваё свята. Ноч апускалася паволі на Белавежу, а твары людзей былі ўрачыстыя і поўныя чакання. Выступленні мелі адбывацца тут, на высокай платформе вакзала...

А ўсё ж неяк неспадзявана праз цемру ночы прарвалася песня: „Купалінка, купалінка, цёмная ночка, цёмная ночка, а дзе ж твая дочка...", і магутныя пражэктары асвяцілі цудоўны карагод мастацкіх калектываў, які нёс вянкі са свечкамі ў напрамку правізорнай сцэны. З песняй увайшоў карагод на перон. Святкаванне Купалля пачалося.

Алесь Барскі, гаворачы пра гэта традыцыйнае, сягаючае яшчэ язычаскіх часоў свята, як і выпадае паэту, надта паэтычна прадставіў усю эвалюцыю кахання ў гэту яднаючую ноч, калі рука цягнецца да рукі, пасля — да грудзей і г.д., а Валянціна Ласкевіч і Мікалай Бушко — знатная ўжо наша эстрадная пара — распачалі канцэрт. У гэтым канцэрце не забракла найлепшых, праверанымі часам і жыццём, калектываў, шырока вядомых не толькі на Беласточчыне, але і далей, у свеце.

Першы спяваў калектыў з Чыжоў. Пасля былі незмардаваныя „Хлопцы-рыбалоўцы". Прыехаў таксама 35-гадовы ўжо „Гарадок", найстарэйшы і найбольш вопытны калектыў у нас, і ўручыў крыху малодшым, але ўсё ж ужо 25-гадовым „Васілёчкам" (якія выспелі ў Бельску і толькі дзень таму адсвяткавалі свой слаўны юбілей) вялізны букет васількоў, нарваных па дарозе, калі гарадоцкія самадзейнікі ехалі ў Белавежу на Купалле.

Выступіў таксама вялікі, мешаны гайнаўскі хор, які экспла-

(Працяг на стар. 6)

На мяжы

Аб першым разе

На працягу многіх гадоў я прыглядаўся да аднаго старэйшага сужонства. Здзіўляла мяне тое, што жывуць сужонкі вельмі згодна і гарманійна. Захоплены гэтым, не мог я ў сабе знайсці адпаведнай смеласці, каб іх спытаць аб тым, якім чынам яны дасягнулі такой ступені ўзаемнага зразумення і згоды. Зрэшты, здавалася мне, што прычынай было многагадовае каханне. Пасля многіх гадоў асмеліўся і спытаў цётку аб тым, што мяне так цікавіла. Быў я пры гэтым упэўнены, што адкажа яна — няма тут ніякіх таямніц, ён кахае мяне, а я кахаю яго.

Калі ўрэшце я спытаў: Чым вытлумачыць, што ніколі не сварыцеся і жывеце так згодна?, — цётка адказала:

— Было гэта, саколіку, так. Пасля шлюбу, можа ў тыдзень, а можа ў два, я свайго Івана ў злосці назвала бязменам. Іван, нічога не гаворачы, падыйшоў да сцяны, на якой вісеў жалезны бязмен, узяў яго ў рукі і, праўда, не булавешкаю, а жалезным прэнтам з усёй сілы ўдарыў мяне па плячах. Я ўпала, пасля ачухалася, але больш як месяц чула пякотку ў плячах. Усё жыццё, калі толькі агортвала мяне злосць і хацелася мне сварыцца, успамінала я той бязмен і прытрымоўвала сваю злосць і брыдкія словы. Калі б тады, калі я першы раз сказала глупства і абазвала Івана бязменам, ён мяне не пачаставаў, напэўна ўсё жыццё ўжывала б нядобрых слоў, бо вядома, што кепскае цяжка зрабіць толькі першы раз, а пасля ўжо яно лёгка прыходзіць. Вось таму я заўсёды адносілася да бязмена амаль як да святасці і вешала яго недалёка ад іконы, бо ён унёс у маё жыццё лад і парадак. І нават цяпер, калі ўжо маем другую вагу, трымаю яго і датрымаю да канца жыцця, ён мой прыяцель.

Я пачаткова патрактаваў выказванне цёткі як свайго роду гумар, пасля аб ім забыў увогуле, пасля, калі цётка ўжо памерла і яе муж таксама ўспомніў усю гісторыю, я глянуў на яе па-другому. І здалося мне, што „тэорыя“ цёткі аб „першым разе“ мае вельмі глыбокі сэнс.

Сапраўды, чалавек паяўляецца на гэтым свеце бязгрэшны і бязвінны. У нейкім моманце яго жыцця паяўляецца першы раз тое, што называецца злом. І ў залежнасці ад таго, ці гэты першы раз зло будзе зроблена ці не, будзе яно паяўляцца або не ў далейшым жыцці.

Можа нехта спытаць: — Што называем злом? Зло, як і дабро, не адзін мае твар і не адно імя. У кожным разе яго далейшае існаванне і росквіт залежыць у многіх выпадках ад гэтага першага разу.

Для прыкладу, цяжка зманіць першы раз. Калі, аднак, мы гэта ўжо зрабілі, дык другі, трэці і соты раз зробім з усё большай лёгкасцю. Тое ж самае можна сказаць аб першым узятым або дадзеным хабары, аб першай крадзежы, аб першай здрадзе і г.д.

Калісьці я жыў на працягу некалькіх гадоў з чалавекам, які кожны вечар маліўся. Прайшло некалькі месяцаў і я заўважыў, што чалавек гэты стаў прапускаць некаторыя вечары. Перапынкі станавіліся ўсё даўжэйшыя. У канцы дайшло да таго, што перастаў маліцца ўвогуле. Я заўсёды лічыў, што рэлігійнасць або атэізм — прыватная справа чалавека і таму на працягу многіх месяцаў не выказваўся на тэму перамены ў паводзінах сябра па пакоі. Нарэшце, у нейкай сардэчнай размове спытаў яго ўсё ж такі. Сябра выказаў свае меркаванні на тэму сваёй духоўнай эвалюцыі. Калі ў канцы я спытаў, ці не боязна было перастаць маліцца, адказаў, што страшна было толькі першы раз, пасля ўжо не.

Дык значыць, ёсць у нашым жыцці лагічны — фаталістычны „першы раз“! Ад яго, як даказала цётка і даказвае жыццё, можа ў нашым існаванні пачацца зло або дабро.

Цётчын бязмен цяпер вісіць у мяне, у Варшаве. Не заўважаю, каб ён адыгрываў у маім жыцці нейкую знамянальную ролю. Можа, аднак, дзеецца яно так таму, што ніхто мне ім дагэтуль не палічыў скабаў.

Алесь Барскі

З друку

ЖЫЦЦЕ ПА УСТАНОЎКАХ

Калі я прыйшоў на працу ў Крэмль у 1932 годзе, я абагатваў нашых кіраўнікоў. Сутыкнуўшыся з імі твар у твар, з жахам зразумеў, што намі скрозь і ўсюды кіруюць непісьменныя людзі. Тры-чатыры класы адукацыі. Ніхто з іх нават не валодаў метадалогіяй аналізу. Чым зарадзіш, тым і выстраляць. Працавалі на даведках. І не выпадкова ў Крамлі гэта самае моднае слова. Ведаеце, што такое даведка для Молатава? Народны камісар такі і такі прадставіў праект рашэння. Праект паслалі на рэцэнзію ў іншы наркамат. Пазнаёміўшыся з рэцэнзіяй, лічым магчымым згадзіцца з такім-та пытаннем і не згадзіцца па-такім-та пытанні. Праект рашэння прыкладаецца. Даведка на стале Молатава. Той піша: „згодны“, і рашэнне лічыцца прынятым. А нават жа мы, людзі, якія мелі адносіны да выпрацоўкі важных рашэнняў, мелі строга абмежаваную інфармацыю, якая часта насіла абрэзкавы характар. Мы былі дрэнна інфармаваны аб тэндэнцыях жыцця нашага грамадства, усяго свету ў цэлым. Няма нічога дзіўнага ў тым, што мы практычна цалкам не дагледзелі ўсю навукова-тэхнічную рэвалюцыю, змены ў тэхналогіі, арганізацыі вытворчасці, у з'яўленні рэвалюцыйна новых матэрыялаў. У службовых адносінах апарат дэградаваў. Становішча ўскладнялася яшчэ і падборам кадраў, які ў рамках аднапартыйнай сістэмы прыводзіў да таго, што агульная некампетэнтнасць адчувалася ва ўсім, а асабістая проста не была прыкметнай. Часам да дзікасці даходзіла. У першыя пасляваенныя гады, калі знешнегандлёвы абарот з Фінляндыяй складаўся не ў нашу карысць, адбылася вялікая нарада з удзелам прадстаўнікоў розных ведамстваў. Галоўнае пытанне, як разлічыцца. Ведаеце, што прапанаваў нам нам. міністра фінансаў Дабравольскі? Разлічыцца з фінамі па ленд-лізу. Усеагульны смех і здзіўленне. А колькі я такіх людзей у сваім жыцці бачыў на розных пастах. Самае цікавае, што такія былі правілы сістэмы. На любую пасаду — любога чалавека. Апарат яму напіша прамову, артыкул, праект рашэння. Я аднойчы спытаў Патолічава, міністра знешняга гандлю, колькі часу яму спатрэбілася, каб апанаваць тэрміналогіяй знешнеэканамічных сувязей. „Два гады“, — адказаў ён. Навошта назначаць такога міністра, калі ў самым міністэрстве і ў галіне працуе звыш 50 тысяч чалавек, якія не толькі ведаюць прадмет, але і валодаюць іншаземнымі мовамі — фактар для гандлю немалаважны.

Напярэдадні XXI з'езда выклікаў мяне старшыня Дзяржплана Кузьмін і папрасіў напісаць яму прамову пасалідней. З'езд не просты — план сямігадовага развіцця народнай гаспадаркі прымалі. Далі мне для гэтага водпуск на месяц. За дзень да вызначанага тэрміну зайшоў да мяне знаёмы і цытату адну падказвае: „Стары буржуазны свет выхваляецца тым, што дасягнуў вышынь цывілізацыі, што навучыўся ўзважваць зоркі. Рускі пралетарыят пачаў ад узважвання хлеба мікраскапічнымі дозамі, але дабярэцца першым да зорак“, — напісаў у снежні 1917 года дацкі пісьменнік Нексё. Я проста абамлеў. Мы ж тады толькі спутнік запусцілі. Цытата выйгрышная, нічога не скажаш, але і часу няма для перапрацоўкі прамовы. Я Кузьміну на наступны дзень расказаў. А ён адно. Усё выкідайце, але каб цытата была, з'езд апладзіраваць будзе. І меў рацыю — стоячы апладзіравалі.

А Кузьмін потым у Швейцарыі на быках прагарэў. Ён паслом быў. Аднойчы паехаў з жонкай у аколіцы Лазаны адпачываць. Горы, прырода, прыгажосць. Адно дрэнна — кожную раніцу каровы са званочкамі на пашу гоняць. Ці то ён сам вырашыў, ці жонка падказала, нацягнуў на сябе фрак і пайшоў да бургамістра горада з просьбай званочкі з кароў зняць, а то спаць не даюць. Бургамістр, вядома, здзівіўся, і на другі дзень Кузьмін прачнуўся слаўным. Усе швейцарскія газеты на яго карыкатуры змясцілі. Нашы, вядома, яго адклікалі. Вось так. А дык жа памочнікам Хрушчова па двух абкомах быў. Дзяржпланам камандаваў.

Вы ведаеце адну характэрную асаблівасць любой аўтарытарнай сістэмы. Гэта калі рашэнні па самых малаважных пытаннях прымаюцца на самым высокім узроўні. Вось, скажам, Сталін аднойчы нават такое распараджэнне падпісаў — абавязаць начальніка тылу Савецкай Арміі выдзеліць з рэзервнага фонду тры аўтамашыны маркі „віліс“ для ЦК камсамола. Вось такая дробязь. А колькі іх было.

Калі мы перамаглі пад Сталінградам і пачалося франтальнае наступленне на Данбас, боездольнасць асобных падраздзяленняў войск пачала таяць з-за таго, што з'явіўся ТТ: трыпер трафейны. Немцы і італьянцы ашчаслівілі нашых дзяўчат гэтай хваробай, ну, а дзяўчаты падзяліліся з пераможцамі. Захварэў нават адзін камандзір дывізіі. Была створана падкамісія ДКА і прынялі рашэнне наладзіць вытворчасць прэзерватываў дзеля абеспячэння дзеючай арміі. На адным з пасяджэнняў камісіі, якое вёў Булганін, вельмі прыгожая дама, якую ўсе елі вачыма, расказвала аб вытворчасці прэзерватываў. Дама паведаміла, што мы зрабілі штучны латэкс такой моцы, што ён вытрымае ціск у 4 кг на квадратны сантыметр. Булганін страпянуўся і спытаў: „Многа гэта ці мала?“ „Таварышы, — горда сказала дама, — па праверaных даных ніводзін мужчына ў свеце не абяспечваў такога ціску“.

І смешна, і сумна цяпер успамінаць гэту гісторыю. Сумна, таму што і сёння часам у газетах чытаеш справаздачы аб пасяджэннях вышэйшых органаў і дзівішся. Якія толькі пытанні не разглядаюцца — забеспячэнне абуткам, шырспажывам. Я згодны, сёння гэта праблема з праблемаў. Але не на Палітбюро ж іх разглядаць. Для гэтага ёсць міністэрствы, ведамствы. Відаць, асаблівая псіхалогія падначалення, створаная аўтарытарнай сістэмай, увайшла і ў наш час. Дрэнна, што мы гэтага не прыкмячаем.

У Крамлі я нейк падлічыў, што дыктатура пралетарыяту ўсяго на некалькіх дзеясловах трымаецца. Абавязаць — галоўны дзеяслоў. Калі гутарка ідзе аб прынцыпе — дык устанавіць. Устанавіць, што ад гэтага часу і ў далейшым... Калі тычыцца калгаса — дык рэкамендаваць. Яшчэ даручыць. З рэлігіяй больш складана. Тады быў Савет па справах рускай праваслаўнай царквы. У гэтым выпадку пісалі — абавязаць старшыню Савета па справах праваслаўнай царквы ўступіць у перагаворы з мітрапалітам і зрабіць так і так. Тады мне здалося, што гэта проста смешна. Сёння бачу: тэорыя дзеясловаў да гэтай пары працуе. Чаму? Ды таму, што за ёй як за мурам можна ад адказнасці схавацца.

(З інтэрв'ю А. М. Аляксеева „Огоньку“, № 23. Аўтару 78 год, ён доктар эканамічных навук, прафесар, у свой час вядомы савецкі эксперт. Удзельнік распрацоўкі славутай тэорыі „дагнаць і перагнаць“. У наступным нумары раскажа ён аб крамлёўскім страху).

(ювэ)

ПРЫСУТНАСЦЬ

студэнцкая старонка

БАС САРДЭЧНА ДЗЯКУЕ!

Алексу Сільвановічу, жыхару Злучаных Штатаў Амерыкі, за каштоўны падарунак — высакаякасную фатаграфічную апаратуру.

Беларускаму асяроддзю ў Злучаных Штатах Амерыкі за камп'ютэрную друкарку.

Падарункі гэтыя ў вялікай ступені спрычыняцца да развіцця нашага руху і ягонай папулярызацыі ў шырэйшых кругах грамадства як беларускага, так і польскага.

КУПАЛЛЕ'89

Пісаць пра чарговае студэнцкае Купалле, не падзякаваўшы на самым пачатку сям'і Латышонкаў, было б проста грэхам. Яны ўжо чацвёрты год прымаюць у сябе, у Супраслі, цэлыя натоўпы распушчанай моладзі, ад якой невядома чаго можна спадзявацца. Сёлета клопатаў было больш чым заўсёды. 25 чэрвеня на дачу Латышонкаў прыперла больш за дзвесце прагнучых знайсці кветку папараці асоб. Сярод іх таксама беларусы з Гародні, ЗША, Нямеччыны, Англіі, сябры палякі. Усе яны спаткаліся з ветлівасцю гаспадароў і створанай імі цудоўнаю атмасферай. А пальцы па мёдзе аблізваць будзем, не інакш, да наступнага Купалля.

Ад імя ўдзельнікаў і арганізатараў -БАСа — шчырае беларускае ДЗЯКУЙ!!!

Афіцыйнае адкрыццё сёлетняга святкавання Купальскай ночы мела месца ў дзесяць гадзін вечара. Усіх прысутных прывіталі старшыня БАСа Яўген Вапа і гаспадар Алег Латышонак, а дакладзік пра асаблівасць гэтай ночы і вітанні з Нямеччыны ад Юркі Ляшчынскага зачытаў Мікола Ваўранюк. Купальскія песні пачалі спяваць дзяўчаты з Бельска ў суправаджэнні гітары Элі Бэзюк. Пасля далікатнага, ціхага пяяння нашых дзяўчат усталі гродзенцы ды завялі на галасы песню, што панеслася па Супраслі-рацэ і навакольных лугах. Потым у карагодзе дзяўчаты панеслі свае вяночкі і пусцілі іх на ваду. Хвацкія малойцы, здавалася, толькі гэтага і чакалі. Нягледзячы на сцюдзёную ваду, булькнула ў яе найменш дзесяць адважных (Я, як адзін з іх, кажу, было варта!). Затым забава. А...

як забава, забава —
то да рання,
як забава, забава —
цэлу ноч.

ГІСТАРЫЧНЫ ДАГАВОР

25 чэрвеня 1989 г., у час святкавання Купалля, Беларускае аб'яднанне студэнтаў запрапанавала Арганізацыі беларуска-амерыканскай моладзі навязанне сяброўскай лучнасці і супрацоўніцтва. АБАМ і БАС яднае іх дэмакратычны характар і незалежніцкія погляды.

Старшыня АБАМ Юрка Азарка падтрымаў прапанову. Такім чынам, дзень 25 чэрвеня 1989 г. лічым пачаткам нашага супрацоўніцтва.

Старшыня і сябры АБАМ:	Старшыня і сябры БАС:
Віктар Тур	Данута Мароз
Вера Запруднік	Барбара Кучынская
Галіна Бахар	Валянцін Сельвясюк
Павал Рамана	Мікола Ваўранюк
Алеся Кіпель	Міраслаў Пякарскі
Аня Бартуль	Ярак Зеляпкевіч
Юрка Кіпель	Аліна Якімюк

Супрасль, Валілы, 26.06.1989 г.

Лета — час студэнцкіх рэйдаў па Бацькаўшчыне.

Фота з архіву.

НА БАЦЬКАЎШЧЫНЕ КАСТУСЯ КАЛІНОЎСКАГА

27 чэрвеня меў месца паход з Валіл у Мастаўляны — месца нараджэння Кастуся Каліноўскага. Пачалі ад беларускага снедання (бульба і халадзец) у Лёніка Тарасэвіча, за якое трэба падзякаваць не толькі гаспадару, але і дзяўчатам, што напрацаваліся, рыхтуючы яго. Потым Лёнік паказаў свае карціны, расказаў пра сябе і сваё мастацтва. Апрача нас, студэнтаў, прысутнічалі: танцавальны гуртом „Васілёк" з Нью-Йорка, група з гродзенскай „Паходні" і ліцэісты з бельскага „Парнаса". У Лёніка быў падпісаны дагавор аб супрацоўніцтве між Арганізацыяй беларуска-амерыканскай моладзі і БАСам.

Пакуль, памучаныя, дабраліся ў Мастаўляны, вечарэла. Стома прапала адразу, калі пабачылі вялікі натоўп людзей, што чакаў нас каля царквы. Сабраўся хіба цэлы прыход. Дзеткі прывіталі нас беларускім вершам і кветкамі. Святар адслужыў вячэрню, пасля якой мы, згаладнелыя, кінуліся на печаныя пеўні, сала, агурочкі і цыбулю, прахлісваючы півам. Мясцовыя мелі шмат пацехі, але нарэшце іхняя цярплівасць скончылася і пачалі нас падганяць да вогнішча, балазе, з-за нас чакала някормленая жывёла. Вельмі хутка ўсіх з'яднала беларуская песня. У перапынках бралі голас людзі, каб сказаць некалькі слоў пра Каліноўскага і ягонае месца ў нашай гісторыі. Свае „фокусы" паказваў таксама „Парнас", рассмешваючы людзей да слёз.

Дарога ў Мастаўляны.

Ля вогнішча ў Мастаўлянах.

Пра што праўдзіва напісалі вам удзельнікі абодвух мерапрыемстваў:

Барбара Кучынская,
Мікола Ваўранюк

На фатаграфіях увекавечыла Барбара Кучынская.

ЛАЎРЭАТЫ СТУДЭНЦКАГА КОНКУРСУ БЕЛАРУСАВЕДЫ ЗАЯЎЛЯЮЦЬ:

„Беручы пад увагу цяжкае матэрыяльнае становішча дарагога нам Беларускага аб'яднання студэнтаў і яго высакародныя памкненні, ажыццяўленню якіх перашкаджаюць нялёгкія рэаліі нашага штодзённага жыцця, пераказваем палову выйграных намі амерыканскіх долараў (разам 90 дол.) на тое, каб БАС мог здзейсніць хаця частку сваіх амбітных намераў"

Барбара Кучынская (30 дол.), Юрка Каліна (25 дол.) Веслаў Харужы (20 дол.), Алесь Карпюк (10 дол.), Міраслаў Урбановіч (5 дол.).

Наша пошта

Дзень добры „Ніва“!

Шчыра дзякую за разнастайнасць, глыбіню, сардэчнасць, аб'ектыўнасць вашых публікацый. Газета патрэбна ўсім беларусам, ад „нефармала“ да „афіцыяла“. Цвёрда ўпэўнены ў гэтым. Шкада толькі, што так доўга беларусы на Беларусі не мелі магчымасці „Ніву“ чытаць.

Хачу выказаць асабістую просьбу. Калі можна, не забывайце пра беларусаў Брэсцка-Пінскага Палесся. Ці нельга калі-некалі змяшчаць на старонках „Нівы“ творы і на гаворцы (хацеў бы лічыць „мовай“) брэсцка-пінскіх палешукоў?

Уладзімір Грышанаў, Наваполацк

Ад рэдакцыі: Сардэчна дзякуем за цёплыя словы аб нашым тыднёвіку. Мы не згодны з вашым поглядам адносна палескай „мовы“. Лічым яе адным з многіх беларускіх дыялектаў. На нашу думку, тварэнне з дыялектаў самастойных моў з'яўляецца немэтазгодным дзеяннем. На старонках „Нівы“ друкуем час ад часу творы на беларускіх гаворках, у тым ліку і на палескай.

* * *

Добры дзень, паважаныя сябры!

Я працую ў газеце „Чырвоная змена“ ў Мінску. „Ніву“ чытаю даўно і заўсёды з вялікім задавальненнем. Хаця мая праца звязана з тэхнічным аддзелам газеты, я журналіст пішучы. Тамуназіраючы за сваім сябрам і калегам Вітаўтам Мартыненкам, і сам хачу прапанаваць „Ніве“ сваё пяро.

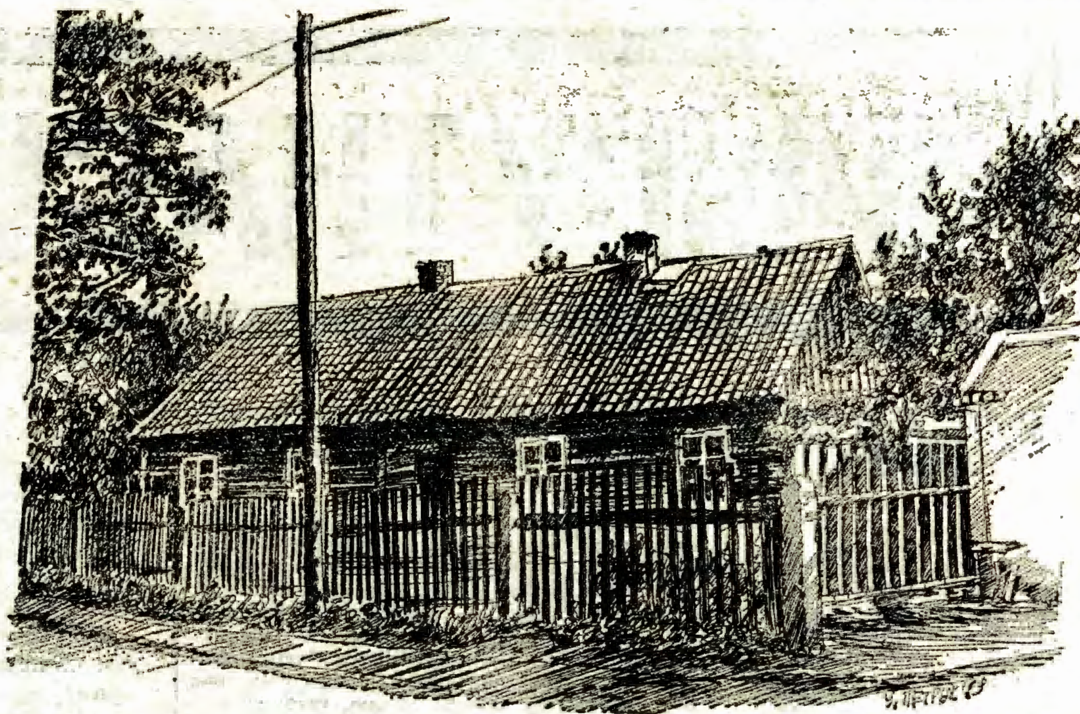
На пачатак знаёмства дасылаю вам рэкламу „Нівы“. Калі яна спадабаецца, буду рады пабачыць яе ў штотыднёвіку.

Сяргей Трусевіч

Ад рэдакцыі: Сардэчна вітаем вас у вялікай сям'і карэспандэнтаў „Нівы“. Пішыце нам пра ўсе цікавыя грамадскія і культурныя здарэнні ў Мінску і Беларусі. Рэкламу друкуем. Нам спадабалася. А чытачам?

(Працяг на стар. 5)

Беласток. Вул. Англійская. Малюнак У. Петрука.

Замалёўкі з жыцця

ФАТАГРАФІЯ

Юлек ажаніўся да войска. Дзяўчына была цяжарная, і нельга было адкладаць. Сын нарадзіўся, калі Юлек быў у арміі. Малады бацька прыехаў дадому і цэлы час трымаў малога піскуна на руках, аддаючы яго жонцы толькі карміць.

Марыля была задаволена, што муж так прападае за сынам.

Прайшло некалькі месяцаў, і Марыля зноў зацяжарыла. Юлек быў у сёмым небе. Напэўна, будзе другі сын!

З сябрамі Юлек нікуды не хадзіў. Калі меў свабодны дзень, ішоў у краму і купляў дзіцячую вопратку або нейкі падарунак Марылі.

Аднойчы пайшоў у краму купіць Марылі касметыку, бо выбіраўся ў водпуск і не хацеў з пустымі рукамі прыязджаць дадому.

— Падарунак для нарачонай? — спытала яго чарнавалосая дзяўчына.

— Жонцы, — адказаў Юлек і хацеў прайсці міма.

— Такі малады, а ўжо жонка ёсць? — усміхнулася дзяўчына. Узяла яго за руку і толькі тады Юлек ёй прыгледзеўся. Яна была прыгажэйшая за яго жонку. Пайшоў туды, куды яна яго вяла.

Калі прыехаў дадому, жонка прывітала яго вельмі сардэчна. Юлек даў ёй касметыку і сказаў: „Гэта мой апошні падарунак. Я адыходжу ад цябе назусёды. Я пакахаў іншую. Усё з намі было памылкай“.

Юлек пайшоў, а Марыля стаяла як слуп, а пасля пабегла да свёкраў. Свёкар сказаў, што паможа вярнуць Юлька сям'і.

Паехаў у горад, дзе служыў сын. Ідучы па вуліцы, сустрэў яго. Той ішоў, абняўшыся з дзяўчынай.

Васіль доўга пераконваў сына, каб вярнуўся да сям'і. Юлек паслухаў бацьку. Караліну перапрасіў. На развітанне папрасіў яе фатаграфію.

Вярнуўся Юлек з войска і прыклеіў здымак на сцяну.

— Нашто ён табе? — пытае бацька.

— На жонку і дзяцей я ўжо нагледзеўся, а вось на Караліну яшчэ не. Я цэлае жыццё буду глядзець на яе, — сумна адказвае Юлек.

Аўрора

Мікола Іваноў

ДА ГІСТОРЫІ СТАЛІНІЗМУ НА БЕЛАРУСІ

— 2 —

САВЕЦКАЯ МІЖВАЕННАЯ НАЦЫЯНАЛЬНАЯ ПАЛІТЫКА: АГУЛЬНЫЯ РЫСЫ

I. І. Генезіс праграмных палажэнняў камуністычнай партыі па нацыянальнаму пытанню

Гісторыя Расіі і праблема вырашэння нацыянальнага пытання з'яўляюцца паняццямі непадзельнымі. Практычна амаль усе канцэпцыі эканамічных, палітычных і грамадскіх рэформ, прапанаваныя ў розныя перыяды расійскай гісторыі найлепшымі інтэлектуаліcтамі гэтага краю, прадугледжвалі вырашэнне складаных і супярэчлівых нацыянальных праблем.

Вельмі важнае месца займала нацыянальнае пытанне і ў праграме паўсталай у канцы мінулага стагоддзя Расійскай сацыял-дэмакратычнай рабочай партыі (РСДРП). У якасці адной са сваіх галоўных мэт партыя ставіла барацьбу за яго радыкальнае і дэмакратычнае вырашэнне. Першая праграма РСДРП, прынятая на II з'ездзе партыі ў 1903 годзе, прадугледжвала змаганне за надзяленне ўсіх народаў Расійскай імперыі правам на нацыянальнае самавызначэнне, на нацыянальную незалежнасць у якасці падставы для вырашэння ўсіх міжнацыянальных супярэчнасцяў. Ад гэтага часу камуністычная партыя пастаянна пацвярджае ў сваіх афіцыйных дакументах, рэзалюцыях сваіх з'ездаў і пленумаў праграмныя палажэнні, прынятыя амаль 85 гадоў таму назад. Праўда, з ажыццяўленнем гэтых тэзісаў за гады савецкай улады было па-рознаму.

Пасля перамогі Кастрычніцкай рэвалюцыі партыя пад кіраўніцтвам Леніна прыступіла да рэалізацыі сваёй праграмы па нацыянальнаму пытанню. Гэты працэс адбываўся ў вельмі складаных варунках, ён характарызаваўся шматлікімі палітычнымі супярэчнасцямі і выкліканымі імі ўнутрыпартыйнымі дыскусіямі. У гэтай сітуацыі Ленін з'явіўся дасканалым тактыкам, здольным эластычна і эфектыўна рэагаваць на змену палітычных кан'юнктур.

Права народаў на самавызначэнне было пацверджана ўжо ў першым афіцыйным дакуменце Савецкай улады „Дэкрэце аб міры“. Абвешчанае права, аднак, было пачаткова актам двухзначным. Партыя лічыла, што павінна яно перш за ўсё стаць сродкам пераадолення варожасці і антаганізму паміж паасобнымі народамі былой Расійскай імперыі і паслядоўна спрыяць нараджэнню імкнення застацца ў складзе расійскага дзяржаўнага арганізма.

Даволі хутка партыя і Ленін пераканаліся, што ва ўмовах грамадзянскай вайны абвешчанае права народаў на самавызначэнне ператварылася ў вострую з абодвух бакоў зброю. Выявілася перспектыва выкарыстання яе ў барацьбе з палітычнымі праціўнікамі бальшавікоў. Незалежнасць у сацыялістычным абліччы павінна была стаць рэальным канкурэнтам і процідзеяннем нацыянальным незалежніцкім рухам, якія не вельмі імкнуліся ісці на супрацоўніцтва з бальшавікамі. У гісторыі савецкай нацыянальнай палітыкі пачаўся перыяд паскоранага абвяшчэння незалежных савецкіх рэспублік. Даволі часта абапіраліся яны выключна на нешматлікіх групках мясцовых камуністаў і на штыках Чырвонай Арміі. Эстляндская Працоўная камуна, савецкія рэспублікі Літвы і Латвіі, Савецкая Украіна (у вясковых раёнах якой падчас выбараў ва Устаноўчы сход у снежні 1917 г. за бальшавікоў галасавала ўсяго толькі 6% выбаршчыкаў) — вось далёка няпоўны спіс паўсталых у 1917—1918 г.г. сацыялістычных незалежных савецкіх рэспублік.

Найбольш выразна тактыка бальшавікоў праявілася ў гісторыі абвяшчэння Беларускай Савецкай Сацыялістычнай Рэспублікі. Вядома, што нацыянальная свядомасць беларусаў у пачатку XX стагоддзя знаходзі-

Мастацтва-правакацыя

Нядаўна ў лодзінскай галерэі мастацтва „Нова“ адбылася выстаўка жывапісу і графікі Міколы Давідзюка. Была яна аглядам самых новых твораў, напісаных даслоўна ў апошнія месяцы. Мікола Давідзюк з'яўляецца празмерна кансеквентным творцам у сваіх мастацкіх пачынаннях, а ўвагу прыцягвае факт безупыннага развіцця ягонай творчасці. Лодзінская выстаўка дазволіла прыкмеціць адчувальную эвалюцыю як у падборцы матываў, так і ў спосабе выкарыстоўвання вобразных сродкаў. Прадстаўлены мастаком свет падвергнуўся празмернаму спрашчэнню, абмяжоўваючыся нярэдка да адзіночнага аб'екта, што ўзмоцніла яго канчатковы вобраз. Побач дасканала вядомых з папярэдніх выставак твараў-масак, больш месца гэтым разам займаюць сугестыўныя, абстрактныя прадметы. Характэрным элементам давідзюковых палоцен асталіся, напамінаючыя візантыйскую іканаграфію, трывожныя вочы, якія суіснуюць з дзіўнымі прадметамі або глядзяць пранікліва з твараў прадстаўленых на карцінах. Карціны адыходзяць ад анекдота, а іх сімволіка становіцца больш алюзійнай. Можна заўважыць, што палітра сталася больш светлай, узрастае ўражлівасць на колер. Палотны перастаюць уздзейнічаць моцнымі кантрастамі паміж халоднымі і цёплымі фарбамі, ці вялікаю якаснаю розніцаю. Гэты зданневы жывапіс аперыруе смакавітым колерам, гарманічна раскладзеным „цяжарам“ каляровых плям і адпаведнай „звонкасцю“ паасобных частак палатна. Прыцягвае ўвагу асаблівая бліскучасць блакітаў, якую мастаку ўдалося дасягнуць. Карціны Давідзюка ў цэлай сваёй прастаце і, здавалася б, відавочнасці, не паддаюцца аднаразоваму, хуткаму прачытанню. Іх тэма — гэта заўсёды цяжкія да азначэння метафізічныя адчуванні, а прадстаўлены свет знаходзіцца ў тым няўлоўным вымярэнні, у якім уласным рытмам ідзе духоўнае жыццё чалавека. З тых палоцен, нягледзячы на наогул светлыя, жывыя фарбы, эмануе сум і пранізлівая туга па чымсьці недасяжным і неабсяжным, па чымсьці, перарастаючым нашыя зямныя адчуванні і ўяўленні. Гэтае мастацтва з'яўляецца правакацыяй, таму што яно залішне шчырае, каб уражлівы гледач мог прайсці каля яго раўнадушна.

Івона Кляман

Фота А. Пукачэўскага

Адна з карцін М. Давідзюка на выстаўцы ў Лодзі.

лася на вельмі нізкім узроўні, а нацыянальны рух нашага народа рабіў свае першыя сціплыя крокі. Ніхто нават з найбольш крайніх дзеячоў беларускага руху не адважваўся ставіць пытанне дзяржаўнай незалежнасці Беларусі. Ды і сам рух гэты быў хутчэй культурніцкім, чым палітычным. Нават на Першым Усебеларускім кангрэсе, які сабраўся ў Мінску ў снежні 1917 г., практычна ніхто з больш як тысячы яго дэлегатаў не выступіў з патрабаваннем цалкавітага аддзялення ад Расіі. Толькі нямецкая акупацыя ў 1918 г. і моцныя сепаратыстычныя настроі суседніх народаў спрыялі ўзросту на Беларусі незалежніцкіх тэндэнцый. У гэтай сітуацыі Ленін вырашыў падтрымаць невялікую групу беларускіх камуністычных дзеячоў на чале з З. Жылуновічам і асабіста выступіў у абарону ідэі „незалежнай сацыялістычнай Беларусі“. Аўтарытэт Леніна ў партыі садзейнічаў пераадоленню супраціўлення кіраўнікоў тагачаснай Заходняй вобласці (А. Мяснікова, В. Кнорына. А. Берсана і інш.), якія лічылі абвяшчэнне незалежнай Беларусі за здраду справы рэвалюцыі. Гісторыя гэта даволі падрабязна апісана ў апошніх працах савецкіх гісторыкаў.[1] Ленін перш за ўсё бачыў у абвяшчэнні БССР прапагандысцкае значэнне. Сам факт існавання беларускай сацыялістычнай дзяржавы павінен быў абмежаваць польскія ўплывы на гэтых тэрыторыях і спрыяць саветызацыі беларусаў.

Бег палітычных падзей у раёнах, дзе пражывалі нацыянальныя меншасці, выявіў, што мясцовыя незалежніцкія рухі вельмі часта знаходзіліся ў канфлікце з камуністамі. Ленін на падставе гэтых рэаліяў зрабіў адзін вельмі важны вывад — неабходна была якасна новая, вельмі эластычная і кампрамісная тактыка дзейнасці камуністаў у нацыянальных раёнах. Заключалася яна ў пачатковай нейтралізацыі нацыянальных рухаў, а пазней у свайго роду саюзе з імі, што было раўназначна з выкарыстаннем іх для мэтаў сацыялістычнай рэвалюцыі. Невыпадкова ў паслярэвалюцыйных працах Леніна вельмі падкрэсліваецца факт, што сапраўдныя марксісты разумеюць права народа на самавызначэнне не як права нацыянальнага пралетарыяту, а як права ўсяго народа. „Адкінуць самавызначэнне народа, а пакінуць самавызначэнне працоўных, — пісаў ён, — гэта няправільная прапанова, такая пазіцыя ігнаруе факты, не ўлічвае, якімі цяжкімі і пакруцістымі дарогамі праходзяць падзелы ўнутры народаў“.[2]

Гэты пункт гледжання Леніна знайшоў сваё адлюстраванне ў Другой праграме партыі бальшавікоў, якая была прынята на Восьмым з'ездзе ў сакавіку 1919 г. Па яго ініцыятыве да раздзела праграмы, прысвечанай нацыянальнаму пытанню, была ўключана ўстаўка. Яна прызнавала, што „ў некаторых выпадках выразнікам волі народу да самавызначэння можа быць буржуазія“.[3]

Удакладненне партыйнай праграмы было выклікана патрэбай улічыць дасведчанні першых гадоў савецкай улады, калі камуністам давялося сутыкнуцца з куды больш значнымі маштабамі развіцця нацыянальных незалежніцкіх рухаў і імкненнямі народаў да самавызначэння. Факт гэты прызнаваў таксама і Сталін у сваім артыкуле „Увагі аўтара“ (1924 г.) „Сутыкнуліся мы, — пісаў ён, — са значна большым размахам нацыянальных рухаў, чым мы спадзяваліся да Кастрычніка. Куды больш складаным з'явіўся і шлях збліжэння і аб'яднання народаў“.[4]

Дасведчанні эвалюцыі тактыкі камуністычнай партыі ў гады грамадзянскай вайны з'явіліся падставай распрацоўкі якасна новай нацыянальнай палітыкі, якая ў гады нэпа характарызавалася несустраканым да гэтага ў гісторыі Расіі пашырэннем правоў нацыянальных меншасцяў. Некаторыя народы (напрыклад, беларусы) перажылі ў гэты перыяд свой „залаты век“. Закладзены былі падставы нацыянальнай свядомасці сучаснага еўрапейскага народа.

[1]. Круталевич В. А. Рождение Белорусской Советской Республики. Минск. 1979, стр. 122; Станкевич Н. С. Приговор революции. Минск. 1965. стр. 199.

[2]. Ленин В. И. Полное собрание сочинений. Изд. 5. Том 38, с. 160.

[3]. Тамже, с. 112.

[4]. Сталин И. В. Сочинения. Том 3, с. 30.

НАША ПОШТА

(Працяг са стар. 4)

* ✻ *

Шаноўная рэдакцыя!

Турбуе вас жыхар Мінска, які мае да вас запытанні:

— ці друкуеце вы ў сваім штотыднёвіку апавяданні, абразкі і калі друкуеце, то якога памеру?

— які яшчэ існуе ў Польшчы орган друку на беларускай мове, яго адрас?

Цікаўлюся не так сабе. Трохі пішу. Жадаў бы даслаць вам свае рукапісы.

Дзяніслаў Нічыпаровіч

Ад рэдакцыі: З увагі на невялікі аб'ём нашага тыднёвіка (усяго 12 старонак) друкуем толькі кароткія літаратурныя формы памерам 1—3 старонкі машынопісу. Апрача „Нівы“ выходзіць у Польшчы студэнцкі часопіс „Сустрэчы“. Яго адрас: 02-516 Варшава, вул. Старасцінская 1 б.

РОДНАЕ СЛОВА

„Шчырасці поўнае, маё беларускае, роднае, кроўнае... такое ласкавае, цёплае, чыстае, як сонца агністае...“ — паўтараю ўслед за паэтэсай Данутай Бічэль-Загнетавай з упэўненасцю, што ўсе гэтыя і дзесяткі іншых эпітэтаў прылажацца да цябе, роднае слова, і ніводзін не будзе лішнім.

Я люблю цябе, роднае слова, любоўю кроўнай і неразрыўнай з той пары, як сябе памятаю. Ты паланіла мяне сваімі чарамі, дала напіцца з жыватворнай крыніцы, і не адчаравацца мне да самай смерці. Як радасна, аж замірае сэрца, калі чую тваё „звонкае дзе і густое чаго“ на полі пры камбайне і ў многагалосым класе, у заводскім цэху і на шумнай бяседзе! Рассыплешся іскрамі смеху, з'едліва кальнеш вострай калючкай, загрыміш громам гневу, ударыш знянацку, нібы малатком па цвіку, — па самую плешку, з годнасцю ўсё паставіш на сваё месца.

Кожны раз я перад табой, як дзіця, у здзіўленні — перад тваёй мудрасцю, глыбінёй, вобразнасцю, і не прыдумаць мне іншага, лепшага прызнання ў любові да цябе, роднае маё беларускае слова, як толькі вершам нашага Рыгора Барадуліна:

Ускалыхну, ўзгадаваны
Табой
Да скону закаханы
У кожны гук
Чароўны,
Крэўны,
Мая князёўна
І царэўна
З табой я ў свяце,
У свеце,
Ў хаце,
Бо ты ў мяне адна,
Як маці,
Мова!

Дзякуй добрай паэзіі. Яна дапамагае адрывачным, раскіданым у маёй галаве думкам аформіцца ў лагічную завершанасць, адчуць радасць пераканання, што мае адчуванні суучныя з адчуваннямі іншых, зусім незнаёмых людзей.

Калі мне бывае вельмі цяжка на душы, калі вера ў дабро і справядлівасць гатовы пакінуць мяне, я заву на дапамогу цябе, роднае слова, і ты мне дапамагаеш.

Лідзія Антановіч

НОЧКАЙ КУПАЛЬНАЮ Ў БЕЛАВЕЖЫ...

(Працяг са стар. 1)

даваў у апошні час на фірмаменце беларускай культуры (кіруе ім сёння Анна Стрыха з Гродна, якая да таго ж і запявае, і падтанцоўвае...).

Пасля выступалі гайнаўскія „Дубіны“ пад кіраўніцтвам Пятра Скепкі ў сімбіёзе з ньюйоркскім танцавальным калектывам „Васілёк“, якім кіруе Ала Орса-Рамана і які ўпершыню прыехаў на Беласточчыну па запрашэнню якраз „Дубіноў“. „Дубіны“ ігралі і спявалі, а „Васілёк“ танцаваў на гэтай не надта падыходзячай для іх скураных лапцікаў сцэне, але і так Ала Орса сардэчна дзякавала за тое, што маглі пабачыць за адзін раз столькі землякоў.

На канец адспявалі, адыгралі і адгулялі сваё цудоўнае выступленне хлопцы з Воранава, якое знаходзіцца недалёка ад Ліды ў Гродзенскай вобласці БССР. Гэты калектыў „Лявоны“ ўжо добра вядомы не толькі на Беларусі, але і ў нас. Ужо трэці раз Беласточчына вітала іх з вялікім энтузіязмам.

І так вось тут — у прадаўняй пушчы, сярод векавых дрэваў, сімвалізуючых трываласць і вечнасць нашых карэнняў, сустрэліся беларусы не толькі з

Вянкі ў дарозе.

Калектыў з Гайнаўкі.

Ала Орса-Рамана перадае сардэчныя пажаданні ад амерыканскіх беларусаў

Бельскія „Васілёчкі“.

Беласточчыны, але, і з Варшавы, і з Гродзеншчыны, і з Мінска, і нават з заакіянскага Нью-Йорка. Кіраўнік амерыканскага „Васілька“ падсумавала свой прыезд вельмі цёпла і сардэчна; яна сказала: „Хоць мы і далёка ад вас, але хочам паказаць, што і там, у Амерыцы, мы не забываем свайго роднага, беларускага...“.

Цёплая, парная ноч даходзіла да поўначы, калі закончылася выступленне мастацкіх калектываў. Тады кожны калектыў ізноў узяў свой вянок, і каляровы карагод у святле пражэктараў з купальнымі песнямі пайшоў да ракі.

І вось вянкі ўжо плывуць па вадзе. Спевы, музыка, смех. Праўда, па вянкі ніхто не скача: занадта высока! Сёння ж людзі практычныя, хаця сабралася тут мноства моладзі і студэнтаў — „басаўцаў“. Але і ніхто не спяшаўся занадта ў Старую Белавежу, дзе меў адбыцца пачастунак пры вогнішчы...

Не спяшаліся і мы з Таццянай Антонавай. Хацелася ўсё пабачыць. Высветлілася, аднак, што наш шафёр махнуў туды адразу пасля канцэрта, і мы засталіся ў цемры на ласку лёсу.

Да Старой Белавежы давезлі нас на гэты раз сваім аўтобусам „амерыканцы“.

І пасля ўжо дапазна, а фактычна да самай раніцы, (хто колькі даў рады) было гулянне сярод дрэў, пры вогнішчы — супольным, вялікім, яднаючым... А песні нашы народныя, беларускія плылі далёка, будзячы начную пушчу.

Ада Чачуга
Фота Уладзіслава Завадскага

На Купаллі ў Белавежы выступілі воранаўскія „Лявоны".

Гарадоцкі калектыў.

Танцуе калектыў „Васілёк" з Нью-Йорка.

ЮЛЬЯНА ВІТАН-ДУБЯЙКОЎСКАЯ

СМЕРЦЬ ІВАНА ЛУЦКЕВІЧА

— 8 —

19-га жніуня я рана пайшла ў санаторыю. Ляля кепска спала і я ёй параіла адпачыць і прыйсці падвечар, разам пойдзем дадому.

Іван гэтай раніцай мне не спадабаўся, выглядаў змучаны і невясёлы.

— Ты, мусіць, дрэнна спаў, Ясенька?

— А так, я ўчора гэтак пераняўся прыездам Антона, што доўга не мог заснуць.

— Ну, ты цяпер, пасля снедання, засні, а я тут пачытаю.

— Можа газеты маеш?

Вось не забыў, — падумала я і сказала: — Ляля прынясе, яна хацела ўзяць потым новыя, як прыйдуць з Варшавы. Я тут маю Евангелле, гэта мяне супакойвае, а газетная брахня дэнервуе.

Нядоўга я сядзела пры вакне, Іван адазваўся:

— Юлінька, мне не спіцца, можа ты мне пачытаеш, як учора?

Каб змяніць ягоныя думкі і вярнуць яму добры настрой, я пачала чытаць Евангелле ад Лукі, аб нараджэнні Хрыста, дзе зямля і неба весяляцца.

— Ах, Юлінька, — пачаў Іван, — вось на Каляды мы будзем у Вільні і пойдзем, як даўней, разам на пастэрку.

— Ну, так, мой родны, але каб хутчэй паправіцца, ты пастарайся заснуць, каб адпачыць перад абедам.

Я сказала, як некалі ў Вільні: „Спі вочка, спі другое", пацалавала вочы і ўзяла ягоныя рукі і ціха гладзіла і гэтым дасягнула, што ён драмаў да абеду.

Калі я вярнулася са сталовай, сястра яшчэ была пры Іване, яна наракала, што ён сёння амаль нічога не еў.

— Ах, я не маю апетыту, і мне якось цяжка ў грудзёх, — жаліўся ён.

— Пад вечар загляне доктар, — пацешыла сястра.

— Ясенька, калі табе цяжка ў грудзёх, то ты не гавары, — казала я, калі сястра выйшла. — Вось лепш табе аб нашых віленскіх прыяцелях апавядаць буду.

І я пачала перабіраць усіх знаёмых, як яны цікавіліся весткамі з Закапанага і зычылі яму здароўя. Але думкі Івана былі пры Антоне, ён мяне раптам перарваў:

— Юлінька, як ты думаеш, хутка прыедзе Антон?

— Можа ў канцы тыдня.

— Ах, сёння толькі аўторак, так нудна чакаць, і што за навіны ён прывязе, што яны там дасягнулі?

— Ах, Ясенька, дні хутка праходзяць!

— Я так хачу яго пабачыць!

І якаясь трывога дрыжэла ў ягоным голасе. І мне ўдзялілася ягоная трывога, і мяне ахапіў непакой за яго. Але ж ксёндз абяцаўся прыйсці са св. сакрамантамі!

— Ясенька, калі ксёндз да цябе прыйсці хацеў з „Панам Богам"?

— Ну, хутка, — адказаў Іван. Трэба мне спытаць сястру, — у думках пастанавіла я.

Але вось надыйшла і Ляля. Яна пачала расказваць, што ў пансіёне сёння быў малы перапалох: у Дунаец уцякла малая выдра „Зоська", якую трымалі ў клетцы гаспадары пансіёна.

— Добра зрабіла, што ўцякла, — казаў Іван, — на што яе мучылі ў няволі?

Ляля перапрашала, што праз гэтую падзею забылася захапіць купленыя газеты.

— Ну, Юлінька перагледзіць і заўтра мне перакажа, я ўсё роўна чытаць не буду, — ціха казаў Іван.

І Ляля і я гаварылі аб лісце з Вільні. Іван толькі слухаў, я бачыла, што ён стомлены.

— Мы сёння раней выйдзем, Ляля, доктар мае яшчэ прыйсці. Ты зайдзі да сястры і чакай там мяне.

Я тады ўзяла рукі Івана і сказала:

— Бачыш, мы разам не маліліся і ты дрэнна спаў. Сёння памолімся, каб Бог даў табе добры адпачынак і ты б прабудзіўся вясёлы, як у тыя дні.

Адмовіўшы пацеры, я зычыла яму добрай ночы. Выйшла з непакоем, Іван сёння быў іншы, як у тыя дні, відаць было, што сілы яго пакідаюць. У сястры ўжо чакала Ляля. Я спытала сястру, ці яна не ведае, калі ксёндз можа быць „з Панам Богам".

— Звычайна раніцай, пасля першае імшы.

— Ах, я так чакаю гэтага, бо сёння наш хворы мне не спадабаўся, у яго прыкметны ўпадак сіл.

— Так, — казала сястра, — і я гэта заўважыла.

— Ці сястра мае пад рукой нумар нашага пансіёна?

— А так, ён у мяне запісаны, калі трэба, то я выклічу пані. Але мне час да хворага, бо доктар хацеў быць перад вячэрай.

Мы моўчкі ішлі дахаты, не хацелі прызнацца, што баімся нямінучай катастрофы, якая ціхім, але пэўным крокам надыходзіла. Вячэраць мне не хацелася, я выпіла толькі гарбату.

— Лялінька, сёння памолімся, каб Бог быў міласцівы да Івана, — казала я.

20-га жніўня, пад раніцу, нас разбудзіла гаспадыня, што пан Луцкевіч меў сардэчны прыпадак і што нас просяць рана прыехаць у санаторыю.

Мы ўсхапіліся, гаспадыня, вельмі мілая жанчына, насілу ўгаварыла нас выпіць цёплае малако і ўсунула ў сумку Лялі салодкія піражкі. Я кінулася да майго чамадана і дастала грамніцу, што дала Пятруся.

Па восьмай мы ўжо былі ў санаторыі. Доктар спаткаў нас весткаю, што сэрца хворага адмаўляе і ён кожную хвіліну можа навекі зачыніць вочы. Мы ўвайшлі асцярожна, але Іван нас зараз пабачыў, сказаў ціха і ўрачыста:

— Павіншуйце мяне, я сёння прычасціўся.

(Працяг будзе)

Жыла-была легенда

ЗАМАК

Пры уездзе ў вёску, з боку Беластока, дарогі разыходзяцца. Адна вядзе ў Сацы, другая — у Пухлы, а шаша паварочвае налева і ўліваецца ў брукаваную вясковую вуліцу, па баках якой расцягнулася амаль на тры кіламетры Трасцянка. З правага боку застаецца наймаладзейшая яе частка — Ставоцькае. Сваю назву ўзяла яна ад суседняга ўрочышча Ставок. Вёска падзяляецца на некалькі частак, а менавіта: за Ставоцькім пачынаецца Гара, якая цягнецца да дарогі ў Бялкі, а за ёю Скарышэва, якому граніцаю з'яўляецца „сіні крыж". Далей пачынаецца Даліна — самая старая частка вёскі. Побач ужо рака Нарва.

Пра старасць мясцовасці гавораць помнікі старыны — урочышчы ды звязаныя з імі легенды. Сёння зоймемся Замкам. Ніякага замка ва ўрочышчы Замак не было, але паводле легенды была там царква. А там, дзе сёння Разбоіска, некалі сапраўды займаліся разбоем. Трасцянка з гэтага была вядома, абсалютна не ў абразу вёскі. Проста нападалі ў тым месцы на падарожных ды грабілі. Тыя, хто пра гэта ведаў, стараліся абмінуць яго. І вось аднойчы пайшлі чуткі, што пані нейкая багатая праязджаць будзе. Калі ўжо пані, дык і служба, несумненна, пры ёй будзе. Нялёгка адолець. Гэта ж не мужык просты ці купчык нейкі там. Склікнуліся разбойнікі, перагаварылі што і як і вырашылі напасці разам. Калі гэта пані, дык і здабыча немалая павінна быць. Усім хопіць.

Як дамовіліся, так і зрабілі. Заселі ў густым кустарніку і чакаюць ад самай раніцы. Якраз Вялікая Субота была. Чакаюць да поўдня, а пані ні слыху — ні дыху. І калі добра змеркласе і ў царкве на ўсяночную зазванілі, даляцела ў вясенняй вячэрняй цішыні паскрыпванне калёс ды пафыркванне коней.

— Едзе! — даў знаць высланы наперад вартаўнік.

Заселі, затаіўшыся. Вырашылі ў што б там не было, якой бы не было цаной, але здабыча будзе іх. Павозка з паняю памалу набліжалася. Ніякай службы нідзе не відаць. Толькі возчык сонна пануквае на пару коней якія, відаць, стаміўшыся доўгай дарогаю, не рэагавалі нават на ляскание біча. Калі толькі павозка зраўнялася з кустарнікам, разбойнікі як па загаду выскачылі з абодвух бакоў дарогі ды да яе. Коні спалохана зафыркалі і спыніліся. Разбойнікі, спадзеючыся супраціўлення, злосна вырвалі дзверцы карэты і кінуліся ў сярэдзіну хто з нажом, а хто з каліскам сукастым. Супраціўлення ніякага не было. У карэце сядзела жанчына з дзіцём. Дзіця прарэзліва завішчала і пачало засланяць сабою матку перад разбойнікам, які кінуўся да яе. Той у злосці, доўга не думаючы, схапіў малое за каўнер ды шпурнуў праз дзверцы аб зямлю. Дзіця крыкнула і замоўкла. Маці, нібы зранены звер, кінулася да яго. Прытуляючыся да паміраючага дзіцяці, праклінала разбойнікаў. А тыя грабілі карэту. На канец забралі і коней, пабіўшы моцна возчыка, які бараніў жывёліну. Вячэрнюю цішыню прарэзваў плач маці, які ад часу да часу заглушалі царкоўныя званы.

Разбойнікі адышлі добры кавалак, калі адзін з іх успомніў:

— Сёння ж Вялікая Субота. Награшылі мы нямала, трэба і пакаяцца. І, прывязаўшы коней, зайшлі ў царкву. Служылася. Калі ўвайшлі ў сярэдзіну, дзверы раптам за імі зачыніліся і царква з усімі людзьмі ўвайшла ў зямлю. Застаўся па ёй толькі пагорачак. А людзі кажуць, што ў ціхі пагодны святочны дзень, прыклаўшы вуха да зямлі, можна пачуць званы і модлы ды жаночы плач.

Міхась Шаховіч

Сардэчныя тайны

Дарагое Сэрцайка! Не было чалавека, шчаслівейшага за мяне, калі я атрымаў амерыканскую візу. Пазычыў перад гэтым 3,5 тысяч долараў, якія палажыў на конта ў банку, аформіў і фальшывую даведку аб тым, што маю прыватнае прадпрыемства (бо ж вядома, трэба было ашукаць амерыканцаў, быццам бы я багаты чалавек і не патрабую ехаць на заробкі). Са мной было мноства людзей у пасольстве, але атрымалі візы нямногія.

Усё было б, можа, і добра, калі б не сустрэў я ў поездзе дзвюх жанчын, якія нагаварылі мне столькі страхоццяў, што мне ўжо і ехаць адхацелася. А справа выглядала так. Я гэтым жанчынам па сваёй шчырасці расказаў усё, як было, і сказаў нават тое, што хоць атрымаў я турыстычную візу, то маю намер працаваць прынамсі тры гады. Жонка ў мяне маладая, мы яшчэ ўсяго год па шлюбе. Дзяцей пакуль што не маем.

На ўсё гэта адна жанчына, гадоў пад сорак, сказала мне: „Ну, ведаеце, на тры гады? На годпаўтара, гэта яшчэ можна зразумець, але на тры?! І вы сабе кагосьці знойдзеце ў той Амерыцы і жонка таксама. І памятайце: не прысылайце ніякіх грошай! Во, як вернецеся, тады аддасце ўсё. А так, баба не працуе, будзе мець шмат грошай, апранацца, маляваццa і надта хутка знойдзе сабе кавалера, а тады вам і вярнуцца не будзе куды!"

Другая жанчына, гадоў пад пяцьдзесят, сказала: „Ой, паўтара года хопіць, і нават паўтара месяца часамі! Найлепш было б зрабіць ёй дзіця. Пакуль суд ды справа, будзе хадзіць цяжарная, пасля народзіць, будзе пры дзіцяці, не ў галаве ёй будуць розныя мужчыны, найважнейшым чалавекам стане для яе дзіця, а нават і думка такая ў галаву не прыйдзе, бо заўсёды будзе змучаная. Ну, а тым часам і вы прыедзеце, і будзеце разам цешыцца з заробленых грошай!"

Першая жанчына ёй запярэчыла: „Ого-го-го! А спрабуйце пахадзіце цяжарнай без мужа. Жанчыне ж у такі перыяд патрэбна мужава ласка і цяпло". Другая адказала: „Ну, то тады няхай напіша лішні раз пісьмо свайму мужу ў Амерыку!"

І так мы дыскутавалі ўсю дарогу з Варшавы ў Беласток, а ў маёй душы пасля гэтага паявіўся страх. І я ўжо сам цяпер не ведаю, ці добра я раблю, што пакідаю маладую жонку і еду на заробкі. А прафесія ж у мяне вельмі добрая: у будаўнічых справах я някепскі майстар. А як ты, Сэрцайка, думаеш? Ці добра я ўчыніў, пастанавіўшы ехаць у Амерыку?

Віктар

Віктар! Напэўна з тваёй прафесіяй можна зарабіць у Амерыцы нямала. Аднак жа вельмі часта здараецца, што чалавек атрымае грошы, але страціць сям'ю. Здаецца мне, што ў тваёй сітуацыі пагроза меншая. Найчасцей жа выязджаюць людзі, якія пражылі ў сям'і ўжо шмат год. Яны ўжо крыху знудзіліся адно другім і вельмі падкія на новую жанчыну ці новага мужчыну. Вы ж з жонкай пражылі ўсяго адзін год. І напэўна пачуцці вашы яшчэ вельмі гарачыя. Яны павінны трымаць вас у адзінстве. Але большую рацыю мела ўсё ж другая жанчына. Калі б твая жонка мела цяпер дзіця, то зусім не было б кепска. Ходзячы цяжарнай, яна б думкамі была з табою, бо насіла б пад сэрцам твае дзіця. Вы пісалі б адно другому, а пасля нарадзіла б дзіця, і ўжо тады абое чакалі б цябе.

Ведаю, аднак, што людзі, калі толькі атрымаюць візу, вельмі спяшаюцца, каб хутчэй выехаць. Баюся, што калі не хапіла табе першага года на тое, каб стварыць дзіця, то кароткага часу дзеля гэтага не хопіць. Аднак жа няхай жывыя не трацяць надзеі: часамі дзеля гэтай справы хапае і пяці мінут.

Сэрцайка

Ізноў булён

БУЛЁН ГАСКОНСКІ

Прапорцыя для 6-8 асоб: 20 дэкаў цяляціны, 10 дэкаў свініны, паўбулкі, яйка, паўлыжачкі масла, малая цыбуля, мускатны арэх (мушкаталовая галка), соль, малы качанчык валошскай капусты, 3 дэкі варанага бачку, крыху малака, каб намачыць булку, 2 літры булёну з ялавічыны, цяляціны, курыцы і валашчыны.

Мяса змалоць, дадаць намочаную і выціснутую булку і яешню, зробленую з яйка і пасечанай цыбулі. Дадаць мускатны арэх і соль. Капусту зварыць, падзяліць на лісткі. Кожны ліст змазаць падрыхтаваным фаршам і загарнуць у рулецік. Палажыць усё ў каструльку, даліць невялікую колькасць булёну, накрыць і варыць на невялікім агні каля 15 мінут. Астудзіць і зусім астыўшыя рулецікі нарэзаць скрылёчкамі. Кожны скрылёчак накрыць скрылёчкам варанага бачку такой жа самай велічыні, палажыць на бляшку, падагрэць у духоўцы і падаваць да булёну.

БУЛЁН АРЛЕАНСКІ

На 30 дэкаў ялавічыны ўзяць палавіну курыцы, порцыю валашчыны, паўшклянкі зялёнага гарошку, паўшклянкі зваранага рысу, соль, перац, англійскае зелле і два літры вады.

На галкі бярэм: 25 дэкаў курынага мяса, палавінку чэрствай булкі, 1 цыбуліну, 2 дэкі маргарыну, 2 яйкі, 2 дэкі мукі, лыжку цертай булкі, зялёную пятрушку, соль і перац.

З ялавічыны, курыцы і валашчыны варым булён, да якога дадаем прыправы. Адпадзіўшы, дадаць у булён зварaны асобна зялёны гарошак і рыс.

Падрыхтаваць галкі. Кавалкі мяса, намочаную булку і дробна пасечаную і падсмажаную на тлушчы цыбулю прапусціць праз мясарубку, убіць жаўткі, усыпаць цертую булку, пасечаную пятрушку, соль і перац. Усё старанна перамяшаць. З бялкоў збіць пену, спалучыць асцярожна з масаю і рабіць з яе невялікія галкі. Мачаць іх у муку, кідаць на пасоленую ваду і варыць. Вымаць асцярожна, друшляковай лыжкай. Заліваць булёнам і падаваць.

ЯЕЧНЫ БУЛЁН

На булён бярэм костку са шпікам (трубу), 20 дэкаў ялавічыны або шынкі, крыху імбіру ў парашку, 2 жаўткі, лыжку мукі, соль, перац і паўтара літра вады.

Костку памыць, адсячы кавалак зверху, каб шпік можна было, зварыўшы, выняць, пасля чаго перавязаць кавалкам мяса ці шынкі, каб ён не выплыў. Заліць вадой, дадаць ялавічыну або шынку і імбір. Варыць каля дзвюх гадзін. Выняць мяса і „трубу", асцярожна выняць шпік. Булён запраўіць сырымі жаўткамі і мукою, пасаліць і дадаць перац па смаку.

Падаваць з гарачымі грэнкамі з булкі, нацертымі мускатным арэхам у парашку. Шпік вылажыць на грэнкі і крыху пасаліць.

РЫБНЫ БУЛЁН

На 75 дэкаў дробных рыбак трэба ўзяць порцыю валашчыны, 1 вялікую цыбулю, англійскае зелле, лаўровы лісток, соль, перац, цукар, мускатны арэх і два літры вады. Валашчыну памыць, ачысціць, заліць вадой і зварыць з яе адвар. Рыбу ачысціць, памыць і ўкінуць у адвар, дадаючы лаўровы лісток і англійскае зелле. У канцы гатавання палажыць таксама цыбулю, падсмажаную на бляшцы або ў духоўцы. Калі рыба будзе мяккая, зняць каструлю з агню, працадзіць, дадаць па смаку солі, цукру і мускатнага арэху (мушкаталовай галкі). Вельмі смакуе гэты суп з „лазанкамі".

Гаспадыня

Зорка
СТАРОНКА ДЛЯ ДЗЯЦЕЙ

Барыс Сачанка

НАСЦЕЧКА

З горада ў вёску да бабы і дзеда прыехала ўнучка Насцечка.

— Ну-ну, — казалі тата і мама. — Паглядзіце, у каго яна ўдалася?

Надта ж спадабалася Насцечцы ў дзеда і бабы. Ды так, што, калі тата і мама пачалі збірацца ехаць назад у горад, Насцечка нават заплакала.

— Не хачу нікуды ехаць. Хачу ў дзеда і бабы жыць.

Дзед і баба толькі таго і чакалі.

— Няхай пераначуе ў нас, — узяліся яны ўгаворваць тату і маму. — Калі што якое, заўтра прыедзеце і забераце.

Тата і мама паслухаліся.

Ні на крок не адыходзілі ад унучкі дзед і баба. І накармілі яе, і напаілі, і спаць палажылі.

Прачнулася раніцай Насцечка і доўга не магла зразумець, дзе яна. Калі ж нарэшце зразумела, здагадалася, саскочыла з ложка, патэпала босымі ножкамі туды, дзе была кухня. Адчыніла дзверы — і ўбачыла бабу і дзеда. Баба, нагнуўшыся над дзіўнай драўлянай пасудзінай, нешта секла, а дзед... Што ж гэта такое рабіў дзед? Сядзеў на табурэціку і біў малатком па нечым бляшаным — дзынь-дзынь-дзынь!..

— Дзед, што ты робіш? — спытала Насцечка.

— Касу кляпаю, — заўсміхаўся ў свае пышныя пшанічныя вусы дзед.

— А нашто табе каса?

(Працяг на стар. 10)

Найлепшыя вучаніцы чацвёртага класа са школы ў Храбалах.
Фота Яніны Чэрнякевіч.

Міхась Пазнякоў

РАНАК

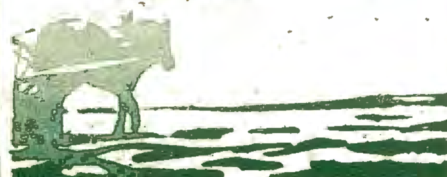
Белым туманам,
Цёплым, духмяным,
Па соннай траве
Ранак плыве.
Сонейка ўстала,
За гаем заззяла
І дорыць цяпло —
Усё каб расло.

Вецер падняўся,
За вёску падаўся —
Каб жыта спяліць,
Сена сушыць.

І салавейкі
Пабралі жалейкі,
Гімны пяюць
Новаму дню.

Удзельніцы конкурсу „Беларуская песня 89" для школьнікаў. Вакальная група дзяўчатак з Дашоў. Вядзе калектыў настаўніца Валянціна Дуда.
Фота Я. Чэрнякевіч.

Беларуская народная казка

Быў у аднаго гаспадара стары конь. Цяжка ўжо яму стала саху цягаць, пачаў ён прыставаць. Пашкадаваў гаспадар каня, падкаваў яго сталёвымі падковамі ды пусціў на луг адпасвацца.

Пасецца конь тыдзень, пасецца другі. Направіўся, нават падбрыкваць пачаў.

Трапіў аднойчы на гэты луг леў. Убачыў каня і здзівіўся: што за звер такі?

— Хто ты будзеш? — пытаецца ён у каня.

— Конь. А ты хто?

— А я леў. Над усімі звярамі цар. Я цябе з'ем.

— Каб з'есці мяне, — кажа конь, — трэба сілу мець...

Стукнуў леў сябе хвастом па баках, зароў:

— Я самы дужы звер!

— Го-го-го! — зарагатаў конь. — Яшчэ паглядзім, хто з нас дужэйшы. Давай сілаю мерацца!

— А як будзем мерацца? — пытаецца леў.

— Бачыш, вунь вялікі камень.

— Бачу, — кажа леў.

— Дык вось, хто стукне па гэтым камені так, каб агонь з яго паказаўся, той і дужэйшы.

— Добра, — згадзіўся леў.

Падышоў ён да каменя і пачаў біць лапамі. Біў, біў, толькі кіпцюры паздзіраў, а агню так і не выбіў.

— Гі-гі-гі, — смяецца з яго конь. — Слабы ж ты, брат, зусім. А яшчэ царом лічышся! Вось глядзі, як я стукну.

Падышоў стары конь да каменя, стаў да яго задам, падбрыкнуў і смальнуў падковамі аб камень... Іскры з каменя так і пасыпаліся...

„Ого, — падумаў сам сабе леў, — благія жарты з такім зверам". І, нікога не сказаўшы, пабег у лес. Там сустрэўся яму воўк.

— Добры дзень, ваша царская міласць! — пакланіўся яму воўк. — Куды мелі ласку хадзіць? Што чулі, што бачылі?

— Быў на зялёным лузе, — адказаў леў. — Бачыў там самага дужага звера...

— Якога? — пытаецца воўк.

— Каня.

— Гм... — кажа воўк. — Я іх не толькі бачыў, але і з'еў нямала.

— Што ты выдумляеш! — усхадзіўся леў. — Не можа быць.

— То хадзем, ваша міласць, пабачыце, як я з ім распраўлюся.

Падыйшлі леў з ваўком да лугу.

— Дзе ж той конь? — пытаецца воўк.

— Ды вунь там, за кустамі ходзіць.

(Працяг на стар. 10)

Геаграфічнае асяроддзе

ПАЎЛЮКОВА ГАРА

Вёска Гацькі. З заходняга боку гэтага сяла ёсць горка, якую называюць Замак. Гарадзішча з пятага стагоддзя нашай эры. Стаіць яно ў шырокай даліне.

Бытавалі тут усходнеславянскія плямёны. Гэта гісторыя нашай бытнасці. З поўдня і з заходу Замак аблямоўвае серпападобны ўзгорак. Гэта і ёсць Паўлюкова гара.

Растуць там сосны і бярозы. На ўзгорку, сярод дрэваў, пад кустом прыжыўся заяц. Логавішча — у выглядзе прымітыўнай ямкі. Разложыстыя галінкі куста добра маскуюць шарака. Але гэта толькі на дзень. Заставацца тут нанач небяспечна. Ліsіца можа яго з'есці.

Усё ж заяц разумны. Вечарам ён ідзе да шашы. У прыдарожнай паласе пад кусцікам, у густым пустазеллі, ён спакойна прасядзіць. Ён добра ведае, што аўтамашыны з асветленымі фарамі яму ніякай крыўды не зробяць. А туды ліса не ідзе. Баіцца.

Ноччу я ездзіў веласіпедам ды нямала хадзіў пехатою. Пераканаўся, што зайцы сядзяць ля дарог.

Сляды зайца не давядуць да логавішча. Ён прабяжыць міма гэтага месца, а пасля вяртаецца, па сваіх жа слядах, скача ўбок. Такім чынам сляды ног не вядуць у „кватэру".

Геаграфічнае асяроддзе для зайца — гэта пералескі. У лясных масівах яго няма. Трымаецца ўзлесся.

У глыбокаснежную зіму звярку бывае цяжка з кармамі. Тады ён абгрызае кару асіны, вярбы, яблыні. Аднак не чапае дрэў каля свайго логавішча. Гэта значыць, не падразае галін, на якіх сядзіць. Гэта і для нас навука.

Барыслаў Рудкоўскін
Графіка аўтара

Ніл Гілевіч

ПЕСЕНЬКА ПРА ДАБРАТУ

І я б хацеў начыстату
Пагаварыць
Пра дабрату,
Ды лепей прыйдзецца,
відаць,
Старую прытчу нагадаць.

Калісьці дзесьці дабрата
Хадзіла ў вобразе ката,
І вось чаго
Той добры кот
Дабіўся меней чым праз год.

Як зразумелі пацукі,
Што ў іх гуманны кот такі —
Спярша, адчуўшы дабрату,
Яны ад'елі хвост кату.

Пасля, аднойчы на двары,
Ушчэнт абгрызлі кіпцюры,
І засталася дабрата
Без кіпцюроў
І без хваста.

Тады ўсе мышы, пацукі
Пакралі з вышак кумпякі
І загулялі — будзь здароў!
Бо што ім кот без кіпцюроў?

Я прытчу ўспомніў
Тут знарок,
Бо ў ёй даецца мудры ўрок,
Што ў дабраты,
Мае сябры,
Павінны быць
І кіпцюры!

ЗАГАДКІ

Сам не ўмее ён нічога,
А ў руку калі ж узяць —
Можа нам ён многа-многа
Паказаць і расказаць.

* * *

Госця ноччу завітала —
Палатна наткала.
Разаслала навакол —
Стаў святочна-белым дол.

* * *

Яго б'юць і адбіваюць,
Яго ловяць, забіваюць,
А ён лётае ды скача,
Не злуецца і не плача.

* * *

Калі з яе мы
будзем браць,
Яна вялікай зможа стаць.
А многа ёй калі дадзім,
То нават знікне назусім.

* * *

З-пад снегу выйшла,
Расцвіла,
І так,
Што аж зіма ўцякла.

Міхась Пазнякоў

Адгадкі: аловак, зіма, мячык, ямка, пралеска.

НАСЦЕЧКА

(Працяг са стар. 9)

— Касою я накашу карове сена. Карова з'есць яго і дасць нам малака. А з малака, як ты ведаеш: і смятана, і тварог, і масла.

— А ты, бабуля, што робіш? — падышла бліжэй да бабы Насцечка.

— Я сяку бульбу, — лагодна адказала баба. — Усыплю сюды мукі, развяду цёпленькай вадою ды свіней накармлю. Вырастуць свінні — і мяса, і сала, і каўбасы будуць.

Пастаяла Насцечка, паглядзела на дзеда і бабу і кажа:

— Дзед сена будзе касіць, бабуля свіней карміць. А мне што рабіць?

— О! Абы ахвота была, а работы ў нас на ўсіх хопіць.

Кінула баба сячы бульбу, узяла місачку, насыпала ў яе залацістых зярнят.

— Я вось пайду свіней карміць, а ты, — падала яна місачку з зярнятамі Насцечцы, — курэй накорміш. Куры наядуцца зярнят і яечка табе свежае знясуць...

Прыехалі з горада тата і мама, бачаць: стаіць іхняя Насцечка сярод двара, сыпле курам ячмень, а тыя дзяўбуць яго ды ціхенька — ко-ко-ко! — перамаўляюцца, няйначай, радуюцца, што памочніца ў дзеда і бабы з'явілася, хваляць яе.

Глядзелі на Насцечку тата і мама, любаваліся: малая, а якая малайчына! Цяпер пэўна ведалі: будзе з яе клапатлівая гаспадыня-працаўніца.

(Працяг са стар. 9)

СТАРЫ КОНЬ

— Не бачу, — кажа воўк.

Узяў леў ваўка пад лапаткі і падняў над сабою:

— Цяпер бачыш?

Маўчыць воўк, як вады ў рот набраўшы.

Паглядзеў на яго леў — а той і не дыхае: задушыў яго цар звяроў сваімі лапамі.

Апусціў леў ваўка на зямлю і кажа:

— Ну вось бачыш: ты толькі зірнуў на яго і то ўжо самлеў. А яшчэ выхваляўся! Што ж было б, каб мы падышлі блізка да гэтага звера: з'еў бы ён і цябе і мяне...

Напалохаўся леў каня ды ўцёк.

З таго часу ён і не жыве ў нас.

АДГАДАНКА

Якія гэта ягадкі? Назаві іх па-беларуску. Размалюй карцінку каляровымі алоўкамі.

Вясёлы куточак

— Скажы, бабуля, ці ты нічога не чула пра тыя грошы, што я суседу пазычыла?

— Чула, чула, яшчэ як! Аж вушы баляць. Ён за тыя грошы радыё купіў.

* * *

— Паглядзі, Коля, — гэта фатаграфія блізнятаў.

— Як жа гэта? Тут жа толькі адзін хлопец!

— Нічога. Другі выглядае зусім аднолькава.

* * *

Ішоў дзядзька па вёсцы. Бачыць, каля плота кот стаіць і мяўкае, відаць, не можа цераз той плот скочыць. Узяў дзядзька таго ката ды і перакінуў праз плот.

Бачылі гэта два іншыя дзядзькі, а адзін з іх сказаў:

— Будзе кепскае надвор'е, бо каты нізка лётаюць.

* * *

— Ведаеш, я сёння знайшоў чатыры падковы! — цешыцца Максім. — Што б гэта мела значыць?

— Гэта значыць, — адказвае яму Пятрок, — што недзе адзін конь боса бегае.

* * *

На ўроку фізкультуры.

— Ці ты ведаеш, якая розніца паміж беганнем і вучобай?

— Не ведаю.

— Я таксама не ведаю, хоць доўга думала.

ПАЗНАЁМІМСЯ

СССР, 346510, Ростовская обл., г. Шахты, ул. Степная, 61, кв. 2. Моргуну Дмитрию. (4 клас).

* * *

БССР, 222402, Мінская вобл., Мядзельскі раён, санаторый „Баравое", д. 2, кв. 14. Лена Роліч (15 год), кв. 34 у тым жа доме — Левіна Наташа (14 год).

* * *

БССР, 220077, г. Мінск-77, вул. Галадзеда, 51/1, кв. 56. Грыб Аксана. (14 год).

* * *

СССР, 346523, Ростовская обл. г. Шахты, ул. Бульварная, 39 кв. 13. Голеневой Жанне (3 клас).

* * *

СССР, 163901, Архангельская обл., г. Новодвинск, ул. 3-й Пятилетки, 29а, кв. 70. Тонецкому Коле. (7 клас).

Адрас рэдакцыі: 15-950 Б...stok. ul. Wesołowskiego 1. „Зор..."

Piątek 28 VII — 8.50 Domator. 9.00 Zielone Teleferie. 9.30 Kino Teleferii: „Arabella". 10.00 DT — Wiadomości. 10.10 DT — Dodatek gospodarczy. 10.25 „Eksperyment na zamku" — komedia prod. NRD. 15.40 Domator. 16.40 Pr dnia. 16.45 Intersygnał. 17.15 Teleexpress. 17.30 „Czterdziestolatek" — serial TP. 18.30 Bez granic. 19.00 Dobranoc. 19.10 Monitor rządowy. 19.30 Dziennik. 20.05 „Oto jest głowa zdrajcy" — dramat prod. ang. 22.00 Kroniki PAT — Tak było... 22.15 Czas. 22.45 DT — Echa dnia.

Sobota 29 VII — 8.00 Tydzień na działce. 8.20 Na zdrowie. 8.55 Pr. dnia. 9.00 Kino Teleferii: „Fragglesi" (odc. ost.) i „Siedem życzeń" — serial TP 10.15 Festiwal Kultury Młodzieży Szkolnej — Kielce '89, cz. 1. 10.30 DT — Wiadomości. 10.40 Stare, nowe, najnowsze. 11.25 Zdrowie. 11.55 „Śladami Odyseusza" (5). 12.35 Tel Koncert Życzeń. 13.05 Telewizja Prowincja. 13.35 Festiwal Kultury Młodzieży Szkolnej — Kielce '89. 14.00 Tel. Teatr Prozy — „Mówi Chandler: Świadek oskarżenia". 15.15 Pr. dnia. 15.20 Flesz. 15.45 Komedie, komedie, komedie... „Mocne uderzenie". 17.05 Los. Dużego Lotka. 17.15 Teleexpress. 17.30 Skarbiec. 18.10 „Cumowi Świata" — film dok. 18.30 Butik. 19.00 Dobranoc 19.10 Z kamerą wśród zwierząt. 19.30 Dziennik. 20.05 Sobotni seans filmowy. 21.35 Tydzień w polityce. 21.45 „Spotkanie ze Szwejkiem" — „Niech żyje cesarz Franciszek Józef I". 22.05 Tel. Przegląd Sportowy. 23.05 „Well" — widowisko estradowe. 23.30 Telegazeta. 23.35 Kino sensacji: „Masakra w dniu świętego Walentego" — film USA.

Niedziela 30 VII — 7.25 TTR — s. II Zajęcia wakacyjne — Choroby pasożytnicze bydła. 7.45 TTR — s. IV Zajęcia wakacyjne — Technologia uprawy jęczmienia jarego, cz. III. 7.45 Po gospodarsku. 8.15 Tydzień. 8.55 Pr. dnia. 9.00 Kino Teleferii: „Straszydła". 10.20 Kronika Ogólnopolskiej Spartakiady Młodzieży. 10.30 DT — Wiadomości. 10.35 „Ludy Ziemi": „Chińczycy" — serial hiszp. 11.35 Kraj za miastem. 12.05 Tel. Koncert Życzeń. 13.00 „Strefa wolnorozrywkowa" — „Cisza na planie" (1). 13.. „Morze". 14.15 „Pieprz i wanilia". 15.00 Pr. dnia. 15.05 Marek Sierocki zaprasza. 15.3. „Panna dziedziczka" — serial braz. 17.15 Teleexpress. 17.30 Film dok. 18.00 Gdzie są taśmy z tamtych lat. 18.40 Antena. 19.00 Wieczorynka. 19.30 Dziennik. 20.05 „Światła kabaretów" (2) — serial ang. 21.00 7 dni — świat. 21.30 Sportowa niedziela. 22.15 Kinomania. 22.45 Premiery po latach: „Rzecz pospolita" — film dok. 23.10 Telegazeta.

Poniedziałek 31 VII — 17.10 Pr. dnia. 17.15 Teleexpress. 17.30 „Czterdziestolatek" — serial TP. 18.50 Bez granic. 19.00 Dobranoc. 19.10 Gorące linie. 19.30 Dziennik. 20.05 Spektakl na bis: Stanisław Baliński — „Polka prosto z kraju" 21.20 Kroniki PAT — Tak było... 21.35 „Elementarz polski" — film dok. 22.30 Recital Jerzego Połomskiego. 23.00 DT — Echa dnia.

Wtorek 1 VIII — 8.50 Domator. 9.00 Teleferie: „Wakacje z Ikarem". 9.30 „Chłopcy z naszego osiedla" (2) — film węg. 10.00 DT — Wiadomości. 10.10 DT — Reforma gospodarcza 10.25 „Moja kuzynka Rachela" (3) — serial ang. 17.05 Pr dnia. 17.10 Teleexpress. 17.25 „Akcja pod Arsenałem" — film pol. 19.00 Dobranoc. 19.10 Magazyn konsumenta „Stop". 19.30 Dziennik. 20.05 „Moja kuzynka Rachela" (3) — serial ang. 21.00 Kroniki PAT — Tak było... 21.15 Konferencja prasowa rzecznika rządu. 21.30 „Wojenne ścieżki Joachima" — film dok. 22.00 Pr. rozrywkowy. 22.45 DT — Echa dnia.

Środa 2 VIII — 8.50 Domator. 9.00 Teleferie najmłodszych — Zgadywanie na ekranie. 9.30 Kino Teleferii: „Piaskowy stworek" — serial CSRS. 10.00 DT — Wiad. 10.10 Film fab. 16.40 Pr. dnia. 16.45 Los. Ex. i Super Lotka. 16.55 Tel. Informator Wydawniczy. 17.15 Teleexpress. 17.30 „Kolumbowie" — serial TP. 18.25 „Z wiatrem i pod wiatr" — magazyn żeglarski 18.50 Bez granic. 19.00 Dobranoc. 19.10 Bocznymi drogami. 19.30 Dziennik. 20.05 Zwierciadło czasu: „Zapomniana melodia na flet" — radz. film fab. 22.15 Kroniki PAT — Tak było... 22.30 „Spojrzenia". 23.00 DT — Echa dnia. 23.15 „Historia bursztynowego słowika" (2).

Czwartek 3 VIII — 8.50 Domator. 9.00 Kino Teleferii: „Vasco da Gama ze wsi Rupcza" — serial bułg. 10.00 DT — Wiad. 10.10 „Ostatnie spotkanie" — film krym. prod. NR 16.45 Pr. dnia. 16.50 Patrol. 17.15 Teleexpress. 17.30 „Kolumbowie" (2) — serial TP. 18.. Pr. muzyczny. 18.50 Bez granic. 19.00 Dobranoc. 19.10 „Teraz" — tyg gosp. 19.30 Dziennik. 20.05 „Głos w telefonie" — kryminał czech. 21.30 Kroniki PAT — Tak było... 21.45 Pegaz. 22.35 Śpiewa Riki Sorsa. 23.00 DT — Echa dnia.

Bielsk Podl. Nieoczekiwana zmiana miejsc — USA 1—3. Głupcy z kosmosu — ang. 4—6.

Czeremcha Gremliny rozrabiają — USA 2.

Czułe słówka — USA 5—6.

Hajnówka O rany, nic się nie stało — pol. 1—2. W imię przyjaźni — fr. 3—4.

Michałowo Boskie ciała — USA 1—3. Cienie śmierci — jap. 4—6.

ШТО? ДЗЕ? КАЛІ?

Дзень	Стыль новы	Стыль стары	Святы, імяніны		Сонца ус.-зах.	Месяц ус.-зах.
нядзеля	30	17	Юлігы, Людмілы	Марыны, Веранікі	3.53-19.31	0.36-18.42
панядзелак	31	18	Ігнаца, Людаміра	Емяльяна, Якінфа	3.55-19.29	1.51-19.12
аўторак	1	19	Юстына, Пятра	Макрыны, Серафімы	3.56-19.27	3.13-19.38
серада	2	20	Густава, Карыны	Ільі, Аўраама	3.58-19.26	4.33-19.48
чацвер	3	21	Аўгуста, Лідзіі	Сымона, Ануфрыя	3.59-19.24	5.51-20.00
пятніца	4	22	Дамініка, Пратаза	Марыі, Магдаліны	4.01-19.22	7.05-20.10
субота	5	23	Марыі, Станіслава	Апалінара, Трафіма	4.02-19.20	8.17-20.20

МУЗЕЙНЫ ФОНД

Спіс чарговых ахвяравальнікаў:

Грошы (1000 рублёў), сабраны Валянцінай Трыгубовіч у Мінску:

2636. Валянціна Трыгубовіч — 25 р.
2637. Бажок А. І. — 5 р.
2638. Смольскі А. А. — 20 р.
2639. Більдзюкевіч Г. Л. — 10 р.
2640. Падбярэзскі Д. А. — 10 р.
2641. Мароз А. М. — 3 р.
2642. Сахута Я. М. — 30 р.
2643. Грамыка Л. А. — 5 р.
2644. Майсееў У. Г. — 5 р.
2645. Мікола Купава — 6 р.
2646. Галіна Сачанка — 20 р.
2647. Кірэеў М. У. — 5 р.
2648. Вячаслаў Вайткевіч — 20 р.
2649. Гарбунова С. Р. — 5 р.
2650. Алесь Траяноўскі — 5 р.
2651. Віталь Скалабан — 5 р.
2652. Генадзь Каханоўскі — 15 р.
2653. Уладзімір Конан — 20 р.
2654. Алесь Петрашкевіч — 20 р.
2655. Хаўратовіч І. П. — 20 р.
2656. Алесь Суша — 10 р.
2657. Уладзімір Ягоўдзік — 20 р.
2658. Валерый Буйвал — 20 р.
2659. Алесь Тарановіч — 5 р.
2660. Алена Пікулік — 5 р.
2661. Ала Шамрук — 5 р.
2662. Пётра Васілеўскі — 20 р.
2663. Вашчанка Г. Х. — 10 р.
2664. Уродніч У. В. — 10 р.
2665. Салавей Л. Ф. — 6 р.
2666. Гоманаў У. К. — 5 р.
2667. Стальмашонак У. І. — 10 р.
2668. Шчаснач Н. І. — 5 р.
2669. Высоцкая Н. Ф. — 10 р.
2670. Трусаў А. А. — 10 р.
2671. Культурна-краязнаўчая суполка „Крывіч", г. Маладзечна — 60 р.
2672. Ю. Герасіменка-Жызнеўскі — 8 р.
2673. Міхась Раманюк — 10 р.
2674. Галія Фатыхава — 10 р.
2675. Налівайка Л. Д. — 5 р.
2676. Уладзімір Васюк — 10 р.
2677. Міхась Баразна — 10 р.
2678. Міхась Чарняўскі — 40 р.
2679. Крук У. П. — 5 р.
2680. Эдвард Зайкоўскі — 5 р.
2681. Вяргей В. С. — 10 р.
2682. Дучыц Л. У. — 5 р.
2683. Шаблюк В. В. — 5 р.
2684. Храмко Л. П. — 3 р.
2685. Кушнярэвіч А. М. — 10 р.
2686. Група супрацоўнікаў Музея старажытнабеларускай культуры ІМЭФ АН БССР — 100 р.
2687. Яўген Шунейка — 10 р.
2688. Алесь Марачкін — 25 р.
2689. Тодар Ладуцька — 10 р.
2690. Сяргей Трыпутін — 10 р.
2691. Фелікс Янушкевіч — 50 р.
2692. Віктар Альшэўскі — 50 р.
2693. Уладзімір Крукоўскі — 15 р.
2694. Святлана Берасцень — 10 р.
2695. Ганна Фурс — 10 р.
2696. Уладзімір Басалыга — 10 р.
2697. Алег Даўгяла — 10 р.
2698. В. і Н. Палсюкі (сям'я) — 10 р.
2699. Тацяна Гаранская — 10 р.
2700. Ягор Батальёнак — 20 р.
2701. Тэатр „Золак" ДК бытавога абслугоўвання, г. Мінск — 60 р.

Дзякуем

Наш адрас: Społeczny Komitet Budowy Muzeum Zabytków Kultury Białoruskiej i Ruchu Rewolucyjnego 17-200 Hajnówka ul Wyzwolenia 6 Тэлефон 28-89.

Выбарчы трамплін, або як беларусы зразумелі, што аб сваіх справах могуць гаварыць толькі самі ● Беларуская музыка на сусветнай арэне ● Законная роўнасць і грамадская неталерантнасць ● На літаратурнай старонцы вершы А. Барскага, В. Шведа і рэмінісцэнцыя В. Стахвюка ● Інтэрв'ю з Янкам Мойсікам, прапаўніком беларускай праграмы Ватыканскага радыё ● Ленін і Сталін: два погляды на нацыянальнае пытанне ● Вясковая жанчына ў санаторыі ● „Зорка" ● Крыжаванка і гумар.

Орган Галоўнага праўлення Беларускага грамадска-культурнага таварыства. **Рэдагуе калектыў:** Валянціна Жэшка (карэктар), Віталій Луба (галоўны рэдактар), Міраслава Лукша, Ян Максімюк, Яўгенія Палоцкая (кіраўнік канцылярыі), Уладзіслаў Петрук (мастак), Марыя Федарук (машыністка), Ала Чачуга (адказны сакратар), Яніна Чэрнякевіч (рэдактар „Зоркі").

„Niwa"
ul Wesołowskiego 1
15-950 Białystok, skr. poczt. 149
tel. 232-41

Wydawca Białostockie Wydawnictwo Prasowe 15-950 Białystok ul Wesołowskiego 1. Druk Białostockie Zakłady Graficzne w Białymstoku. Cena prenumeraty kwart 520 zł, półr 1040 zł, rocznie 2080 zł

WARUNKI PRENUMERATY:

1. dla osób prawnych — instytucji i zakładów pracy
— instytucje i zakłady pracy zlokalizowane w miastach wojewódzkich i pozostałych miastach w których znajdują się siedziby Oddziałów RSW „Prasa-Książka-Ruch" zamawiają prenumeratę w tych Oddziałach
— instytucje i zakłady pracy zlokalizowane w miejscowościach gdzie nie ma Oddziałów RSW „Prasa-Książka-Ruch" na terenach wiejskich opłacają prenumeratę w urzędach pocztowych i u doręczycieli
2. dla osób fizycznych — indywidualnych prenumeratorów
— osoby fizyczne zamieszkałe na wsi i w miejscowościach gdzie nie ma Oddziałów RSW „Prasa-Książka-Ruch" opłacają prenumeratę w urzędach pocztowych i u doręczycieli
— osoby fizyczne zamieszkałe w miastach siedzibach Oddziałów RSW „Prasa-Książka-Ruch" opłacają prenumeratę wyłącznie w urzędach pocztowych nadawczo-oddawczych właściwych dla miejsca zamieszkania prenumeratora. Wpłaty dokonuje używając blankietu „wpłaty" na rachunek miejscowego Oddziału RSW „Prasa-Książka-Ruch".
3. Prenumeratę ze zleceniem wysyłki za granicę przyjmuje RSW „Prasa-Książka-Ruch" Centrala Kolportażu Prasy i Wydawnictw, ul. Towarowa 28, 00-958 Warszawa, skr. poczt. 12, PBK XIII Oddział w Warszawie Nr konta 370044-1195-139-11. Prenumerata ze zleceniem wysyłki za granicę pocztą zwykłą jest droższa od prenumeraty krajowej o 50 proc. dla zleceniodawców indywidualnych i o 100 proc. dla zlecających instytucji i zakładów pracy.

Terminy przyjmowania prenumeraty na kraj i za granicę:
— do dnia 10 listopada na I kwartał, I półrocze roku następnego oraz cały rok następny
— do dnia 1 każdego miesiąca poprzedzającego okres prenumeraty roku bieżącego

Zam. 1089/89 r. Nakład 4 900 egz. T-3.

РАСТЛУМАЧАЛЬНЫ СЛОЎНІК „НІЎКІ"

Арабіна — жонка араба.
Асалавець — аб'есціся сала.
Астравок — загон травы.
Атаман — хімік або фізік.
Аўтар — шафёр.
Бабёр — чалавек, які любіць есці боб.
Байкот — казачны мурлыка.
Бакавіна — бочка віна.
Бакуніст — жыхар сталіцы Азербайджана.
Балгар — спаленыя пункты, якія былі здабытыя раней.
Балельшчык — хворы чалавек, пацыент.
Балея — хворая жанчына.
Балівія — шпіталь.
Баліста — рэгістр хворых.
Балон — наведвальнік баляў.
Бальніца — салон для танцаў і вясёлых забаў.
Бальшавік — аўтобус, які ездзіць па бальшаку.
Балюстрада — прыгажуня перад люстрам.
Бамбей — моцны баксёр.
Бандарка — хуліганка.

„ядань"

Міні-крыжаванка

У радкі 1, 2, 3 і 6 упісаць словы-паліндромы, якія таксама гучаць, калі чытаць іх ад канца. Астатнія словы маюць наступнае значэнне: 4) завостраная палка, 5) 365 дзён.

Для аблягчэння падаем значэнні слоў-паліндромаў у алфавітным парадку: *дарučэнне; рэвальвер; радыёлакатар; будан.* Месца іх упісання трэба таксама адгадаць.

Фёдар Рымашэўскі, Мінск.

Сярод чытачоў, якія на працягу месяца прышлюць у рэдакцыю правільныя адказы, будзе разыграна кніжная ўзнагарода.

НІЎКА

ПАТТОРНАСЦЬ НЕПАСТОРНАГА

562

Са шчасцем так, як з хлебам: цэнім яго толькі тады, калі яго малавата.

563

Ёсць людзі, якія ад маладосці з'яўляюцца старымі, а ёсць такія, якія да старасці — маладыя.

564

Не заключай міру з уласным глупствам і не пачынай вайны з чужым розумам.

565

Бяда шукае нас з большай паслядоўнасцю, чым мы шукаем шчасця.

566

Уся яго працавітасць мела на мэце замаскаваць сваю ляноту.

Алесь Барскі

Дабіўся свайго

На мінулым тыдні я нашага дырэктара пакрытыкаваў на агульным сходзе.

— Паважаны Пятро Міхайлавіч, — сказаў я з трыбуны, — за бяспеку працы кожнаму з нас, можна сказаць, карак праеў. А ці ведаеце, таварышы, што сам робіць?

Зала прыціхла ажно.

— На мінулым суботніку Пятро Міхайлавіч цыгунную балванку з зямлі самастойна ўзяў і хацеў у прычэп кідаць. Добра, я аказаўся побач, дапамог, а то не ведаю, што б было. Паўстае пытанне: а ці магчыма такі цяжар аднаму кіраўніку на пуп браць? Гэта ж прамое парушэнне тэхнікі бяспекі на вачах усяго калектыву!

— А што ў нас, дазвольце спытаць, робіцца з дысцыплінай? — працягваю. — Вы, паважаны Пятро Міхайлавіч, заўсёды патрабуеце ад нас выконваць распарадак працоўнага дня. А што, выбачайце, робіце асабіста? Пачатак работы з васьмі гадзін раніцы, а Пятро Міхайлавіч з'яўляецца на работу аж у сем гадзін! Дазвольце ў вас, дарагі Пятро Міхайлавіч, запытацца: „Ці ж гэта парадак?" Ды гэта ж прамое парушэнне працоўнага кодэкса.

Той-сёй ажно ў далоні запляскаў у знак падтрымкі.

— А што ў вас, таварышы, з прамсанітарыяй? Як толькі наш паважаны дырэктар выйдзе з кабінета — усюды чысціня і поўны парадак. А як пойдзе да сябе ў кабінет — ніякага парадку ў нашай вытворчасці. Выходзіць, наша прамсанітарыя па адным Пятру Міхайлавічу трымаецца. А мы з вамі тады навошта?

Пасля сходу мяне нават павіншавалі.

— Паглядзім, што цяпераі будзе! — кажу. — На крытыку трэба ж рэагаваць!

І вось мінуў тыдзень. Загадам па ўстанове намеснікам у Пятра Міхайлавіча цяпер я.

Хаджу зараз, радуюся. А чаму не радавацца? Прыемна робіцца на душы, калі ў наш час так на тваю крытыку рэагуюць.

Вячаслаў Гілевіч
(з кнігі „Крыштальная душа")

СПЯВАЕМ БЕЛАРУСКІЯ ПЕСНІ

ОЙ, РЭЧАНЬКА, РЭЧАНЬКА

— Ой, рэчанька, рэчанька,
Чаму ж ты не поўная?
Люлі, люлі, люлі,
Чаму ж ты не поўная?

Чаму ж ты не поўная,
З беражком не роўная?
Люлі, люлі, люлі,
З беражком не роўная?

— А як жа мне поўнай быць,
З беражкамі роўнай плыць?
Люлі, люлі, люлі,
З беражкамі роўнай плыць?

Ясенька каня паіў,
Кася воду чэрпала.
Люлі, люлі, люлі,
Кася воду чэрпала.
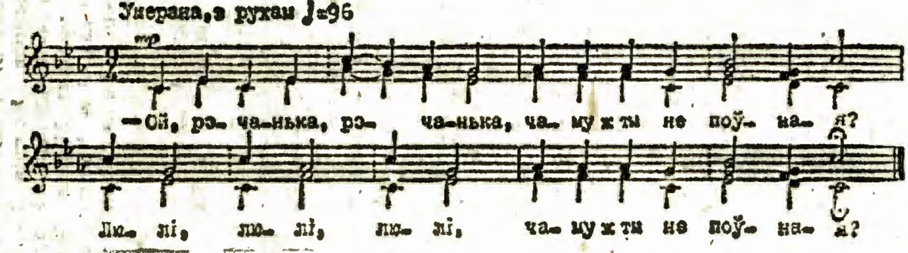
Кася воду чэрпала,
З Ясенькам размаўляла.
Люлі, люлі, люлі,
З Ясенькам размаўляла:

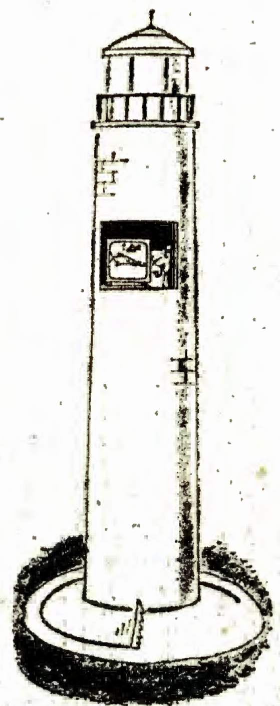
— Ой, Ясю, мой міленькі,
Чаму ж ты не жэнішся?
Люлі, люлі, люлі,
Чаму ж ты не жэнішся?

Чаму ж ты не жэнішся,
На каго ж надзеішся?
Люлі, люлі, люлі,
На каго надзеішся?

Ці на дзянькі ясныя,
Ці на дзеўкі красныя?
Люлі, люлі, люлі,
Ці на дзеўкі красныя?

— Ой, рэчанька, рэчанька,
Чаму ж ты не поўная?
Люлі, люлі, люлі,
Чаму ж ты не поўная?

✱

Вядомы кінарэжысёр да пачынаючай актрысы:

— Я запрашаю вас здымацца ў маім новым кінафільме і абяцаю вам праз год Аскара.

— А калі гэта будзе дзяўчынка?

✱

— Вы прыгожая, інтэлігентная, добрая, мудрая жанчына. Чаму не хочаце выйсці за мяне замуж?

— Вы самі сабе адказалі на гэтае пытанне.

✱

— Чаго плачаш? Муж табе здраджвае, а можа прыніцель?

— Абодва!

Калі тысяча людзей гавораць тое ж самае, то гэта або vox dei або вялікае глупства.